

İki Üstad Ve Medrese-i Yusufiye

İKİ ÜSTAD ve MEDRESE-İ YUSUFİYE

İbrahim KARDEŞ

Günlük dilde öğretmenlere, hocalara ya da mesleğinde mahir kimselere “üstad” dendiğini işitmiş değilim. Bazı gençlerin arkadaşça konuşmalar içinde birbirlerine “üstad” diye seslendiklerine tanık olmuşumdur. Benim için “Üstad” kelimesine sözlüğün tanımladığından da öte bir saygı ve yüceltme anlamının yüklendiği ilk örnek Bediüzzaman Said Nursî olmuştur. Kendisinden kısaca söz etmek gerektiğinde hep “Üstad” deniyordu. Ağabeyim ve bazı arkadaşları Üstad’ın “Risale-i Nur” diye anılan eserlerini okudukları için yargılanmışlar, birkaç ay cezaevinde kalmışlardı. Fakat kendisi de defalarca yargılanan, mevkuf, mahkûm ve nihayet menfi (sürgün) olarak sürekli gözaltında tutulan Üstad için cezaevi; hapishane, mapushane, dam vs. değildi. Onun dilinde, o mekanın adı “Medrese-i Yusufiye” idi. Hapishaneye Hz.Yusuf’un (A.S.) zindan hayatını hatırlayarak ve hatırlatarak böyle bir ad veren ilk kişinin Bediüzzaman Said Nursî olup olmadığını bilmiyorum ama tabirin yaygınlaşmasına ve nihayet D.Mehmet Doğan’ın Türkçe Sözlük’üne madde olarak girmesine Üstad’ın vesile olduğunu söyleyebilirim. İçinde “Medrese-i Yusufiye” maddesinin bulunmadığı bütün Türkçe sözlükler, hayatın gerisine düşmüş, eksik sözlüklerdir.

Benim karşılaştığım ikinci üstad ise Necip Fazıl Kısakürek oldu. Recaizâde Mahmud Ekrem’e “Üstad Ekrem” dendiği bilgisi, benim için kitabî ve tabir-i caiz ise “ölü” bir bilgiydi de, Bediüzzaman’ın ve Necip Fazıl’ın üstadlıkları diri ve etkili bir gerçeklikti. Tanıdığım ilk üstad ve ikinci üstad arasında herhangi bir çelişme, yarışma ve hatta sıralama endişesi taşımadım, yaşamadım. Bence her ikisi de kendi hayat şartları içinde muazzez ve mualla bir mücadeleyi bihakkın yürütmüşler,

milleti, ümmeti hatta insanlığı hakka ve hakikate davet hususunda üzerlerine düşeni, cesaret, azim ve fedakarlıkla yerine getirmişlerdi. Necip Fazıl'ın, "Son Devrin Din Mazlumları"nda Bediüzzaman Said Nursî'ye ayırdığı sayfalar, çok öğretici sayfalardır.

Zaman zaman başka kimseler için de -bu kimseler çok önemli ve değerli hizmetler ifâ

etmiş olsalar bile- "üstad" sıfatının kullanıldığını gördükçe bir çeşit yadırgama duyduğumu saklayacak değilim. Sanki o kelimeyi kullanmakla iki büyük üstadın hakları yenecekmiş gibi bir duyguya kapılıyorum...

Yeni Şafak Gazetesi

25 Mayıs 2004

İdare Lambası Ve Güneş

İDARE LAMBASI VE GÜNEŞ

Muzaffer DOĞAN

Üstad Necip Fazıl, "şairliği küçük ve adi hissiliklerin üzerinde gören, onu idrakin en ileri merhalesi sayan" bir şahsiyet olarak eser vermiş, poetikasını, şiir ve sanat düşüncesini bu anlayışa göre geliştirmiştir.

60 yıl şiir yazan, fikir üreten, eser veren Üstad Necip Fazıl, şiir dışında eser vermeseydi de, dünya çapında bir insan olarak anılırdı... Fakat o, şiirle yetinmemiş, başka alanlarda da, büyük çaplı ve kalıcı eserler vermiştir.

Üstad, eskilerin ifadesiyle, "Zülcenaheyn" (çift kanatlı) denilen türden bir şahsiyettir. Büyük şiir ve büyük tefekkür, onda, atbaşı gider. Şiiri tefekkürünü mayalarken, tefekkürü şiirini besler... Şiir ve tefekkür alanında derinliğine ve

genişliğine, muhteşem bir yapı kurmuştur. Büyük Mürşid Seyyid Abdülhakim Arvasi Hazretleri'ni tanıdıktan sonra, hep "büyük memuriyet"ten bahsetmiş, "bu memuriyeti" yerine getirmek için çalışmıştır.

1939 da yazdığı, hem hayatı, hem de şiiri, sanatı ve tefekkürü için dönüm noktası olan "Çile" isimli şiirde:

"Ver cüceye, onu olsun şairlik,
Şimdi gözüm büyük sanatkârlıkta" der.

Bu mısralara bakıp da, onu "sabık şair" diye damgalayanları, bu tarihten sonra yazdığı

ölümsüz şiirlerle utandırmıştır.

Onu, şiirde Yunus Emre, Mevlânâ, Fuzûli, Şeyh Gâlip gibi ustalarla birlikte

düşünüyoruz... Büyük tefekküre gelince... Tanzimatla birlikte, "dalları bastı kiraz!" tekerlemesini andırırçasına, ortalığı "onbaşı kültürü" seviyesinde; reçetelik çapta adamlara "düşünce adamı" denilen bir çığır açıldı... "Yarım adamların, yarım adamları" şeklinde sürüp gitti bu çığır... Bu çığırdan gelip gidenler içinde, Türk cemiyetinin ne verdiği, ne aldığı, neyi tutup vermemesi ve neyi çekip alması gerektiği ve bunlarla iç içe, insan, cemiyet, dünya, tarih muhasebesi üzerinde, tek çilenin tek damla terini dökmüş tek kafa mevcut değildir... Yüzyıllardan beri beklediğimiz, büyük mütefekkir hasretimizi, 20.yüzyılda Üstad Necip Fazıl giderdi. Onun yeri, gözümüzde, İmam-ı Gazali'nin yanibaşıdır.

Üstad, şiirde olduğu gibi, büyük fikirde de, "idare lambasına göre güneş" gibidir...

Gökyüzünde sayısız yıldız vardı ama, güneş "tek"tir. Güneş çıkınca, yıldızlar görünmez olur. 100. doğum ve 21. ölüm yıldönümünde onu Fatihalarla anıyoruz.

"Milyonlar var, adam yok; yetecek bir dolmuşa" diye hayıflanırdı sık sık... Gıdasını Üstad'dan alan yüz binlerce insandan bahsedilir! Bu insanlar nerededirler? Ne iş yaparlar? Kurusıkı pohpohlamaları saman alevi cinsinden anma toplantılarını bir kenara bırakalım. Üstad'ın uğruna bir ömür

verdiği “dava” hâlâ “hor” ve “öksüz”...

Büyük şair, mütefekkir ve dava adamını gerçekten seviyorsak,
onun şanına yaraşır işler yapalım!..

İşte meydan!..

Vakit Gazetesi

– 26 Mayıs 2004 –

Vefasızlık

VEFASIZLIK

Ahmet SELİM

Türk Dili dergisinde “Necip Fazıl’ın şiirinde insan” başlıklı
bir yazı yayınlanmış.

Bazı cümlelerini aktarıyorum:

“... Necip Fazıl neyin üstadıdır? Bu faninin eserinde ve
hayatında cezp edici ne vardır?”

“... Sahi bu insanlar Necip Fazıl’a neden hayrandır?”

“... Necip Fazıl mutasavvıf bir şair olma iddiasındadır. Ancak
onun şiirleriyle tasavvufi şair olduğunu kabul etmek pek de
mümkün değildir...”

“... Necip Fazıl’ın zannedildiği ve iddia edildiği gibi çok üst
seviyede bir şiir dili kurduğunu da pek zannetmiyorum.”

“... Bize (Necip Fazıl büyük şair, Üstad) dedikleri için mi onu
seviyoruz, beğeniyoruz?”

“1939’dan sonra yazdığı şiirler tesellidir, güzel sözlerdir.
Ama şiiriyet yeterli değildir.”

Bu satırları okuyunca, büyük üzüntü duydum. Yazarı, Prof. Şerif Aktan. Hatırlayamayınca ansiklopedileri karıştırdım, yok. İsmi kitap katalogunda bulabildim. Edebiyatla ilgili bir eserin kaydı var.

Bu yazı, hastane bir yazı. İlimle, ilmi araştırma metoduyla hiçbir alakası mevcut değil.

“Müspet-menfi cevap vermek çok zor. Ama öyle olduğunu (müspet olduğunu) zannetmiyorum” ne demek? “Neden Üstad? Niçin seviyorlar?” bilmem ne. Böyle ilmi üslup mu olurmuş?

Derdim Necip Fazıl'ı savunmak değil. O bundan müstağni. Su yakıştırmalara sol bile güler.

Üzüntümün sebebi gösterilen vefasızlıktır, liyakatsizliktir.

Necip Fazıl, her şeyden önce Türkçe'nin üstadıdır. En önemsiz yazılarında bile bu gerçek kendini gösterir. Hal böyle iken; Türk Dili dergisinde edebiyat uzmanlığı adına, hem de Türk kültürüne bağlılık mefkûresiyle bağdaştırılarak Necip Fazıl'ı küçültmek hangi mantığa hizmettir?

Dergideki şiirlere bakıyorum “acaba nedir şiirden anladıkları?” merakıyla. İşte örnekler:

“Nasıl üzülüyor ağaçlar BELKI / Yeşil yaprağına sâri gelince...”
Nedir bu “belki”?

“Söz bir taş duvar, mayın tarlası, tuzaktı, gurur harabesi,
loş ışık, baştan sona bir cacık salatasıydı.”

Bunlar mı şiir? Necip Fazıl'ın şiirlerinde şiiriyet eksik de,
bunlardaki mi tamam?

Siz Türkçe'yi, Türk Edebiyatı'nı böyle mi sevdireceksiniz? Çok yazık!

Tenkide karşı değilim. Necip Fazıl değil, Akif bile tenkide edilmeli. Geçtiğimiz günlerde Akif'in Abdulhamid hakkında

söylediği bazı sözler sol tarafından kullanıldı. O sözler Akif'in hatasıdır, Abdulhamid'i iptal etmenin delili değil. Bu yazılmalıdır. Abdulhamid de tenkide edilebilir; fakat önce hakkını teslim etmek gerekir.

Tenkidin ilmi ve fikri şartları vardır. Bu şartlar hem seviye ile hem usul ile ilgilidir. Dedikodu üslubuyla büyük değerlere sataşma keyfiliğinin adı "tenkide" değildir.

Necip Fazıl, eserleriyle Necip Fazıl'dır. O eserler, bu milletindir... Hissi ve özel sebeplerle kendisine kızan var ise, bunu içinde saklasın, yazıya döküp yanlış olcu kullanarak ona zarar vermeye kalkışırsa, Necip Fazıl'ın nefsinde değil, eserlerindeki muhtevayı ve onun millete mal olmuş fikri-edebi şahsiyetini tahribe kalkışmış olur. Kendi kuyumuzu kendimiz kazmayalım, kendi temelimizi kendimiz çatlatmayalım, kendi kokumuzu kendimiz baltalamayalım.

İnanın ki solun (kendi değerlerine olan) vefasına gıpta ettiğim oluyor. Necip Fazıl'da şiiriyet az imiş! Necip Fazıl'ın şiirleri, şiiriyet yoğunluğunun fazlalığı yüzünden insani biraz yorar. Bu kadar insafsızlık olur mu?

Yahya Kemal ile Necip Fazıl, şiirimizin öyle zirveleridir ki; kendilerinden sonra gelenlerde "olcu" cesaretini zaafa uğratan bir büyüklük ortaya koymuşlardır. Mukayese tehlikesinden kurtulmak için "serbest"e yönelenler olmuştur! (İsim vermek istemiyorum). Olcuyu şiiriyette öylesine eritmek kolay değildir.

Hadi sıfırlayalım da rahatlayalım! Necip Fazıl yok, Peyami Safa yok, Cemil Meriç yok, Tanpınar yok, Yahya Kemal yok! Bize kalsın Türkçe! Türkoloji'nin takır-tukurlarına, siyasetin tarzancasına, edebiyat özentilerinin israfçı kekemeliğine.

Bir an önce kendimize gelmeliyiz.

(ZAMAN-Arşiv)

Türk'ün Muhasebesi/Cihat / İdeolocya Sınıfı

TÜRK'ÜN MUHASEBESİ

Başlıklar

- 1-Oluş
- 2-Sebep
- 3-Teşhis
- 4-Kendi Zaviyemizden Avrupalılık
- 5-Avrupalı Tuzağı
- 6-Bugünkü Dünya
- 7-Doğan Dünya ve Biz
- 8-Olmadı Olmaz
- 9-Bu Ağacın Yemişleri
- 10-Tek Kelimeyle Kurtuluş Yolu
- 11-Ahlak Davamız
- 12-Ahlak Kaynağımız

Oluş

İrkımız, ikinci insan tohumu olan Yafes'e kadar uzatılmıştır. Biz, yani Türk, Doğunun kendi dairesi içinde, onun (karakteristik) niteliklerine tamamen bürünmemiş olsak da, gün gelmiş Batıya yenilmiş, gün gelmiş Batıyı yenmiş olarak, bu Batı ve Doğu kümelenişinde kesinlikle Doğu zarfında bulunmuşuzdur. Doğunun merkezine uzak düşsek, yani bir bakıma Doğu olmasak bile, asla ve asla Batı olmamış, Doğulu oluşumuzun veya Doğuya olan yakınlık ve temayülümüzün gizli ama tesirli sebebi de Batı olmayışımızdan gelmiştir... Batı değilsek, Doğuyuzdur ve biricik mesele Doğu zarfındaki yerimiz ve ırk mayamızla Doğunun ekme teknesi arasındaki uyumdur...

Biz, en zirve dönemimizde, bedenimizle Doğunun ruhunu heykelleştirmiş olduk. İş ve hamle planında salahiyeti Araplardan devralarak ufku bayrak kulesi belleyecek kadar aşk, vecd ve inançta yetkinliğe ulaştık. Daha önceleri dağınık ve kendini ifade edemeyen parçalarımız, İslamiyet ile kalıba girdi, şahsiyet ve istikamet kazandı.

Oluş kısmında Üstad, İslamiyet ile kubbeleşip müşahhaslaşan Türkün ruh ve iş muhasebesini, Bozkurttan başlatarak Cumhuriyet'in ilk yıllarına dek ana çizgileriyle ortaya koymuştur.

Bozkurt, burada oldukça ehemmiyetli bir yere sahiptir. Zira onun, Anadolu'ya (toprağa) olan ilk bağlılık ve perçinlenişi, geriye doğru zamanı ve mekânı meçhul seyrimizi artık toprağa perçinleyip kemikleştirmiş, bir bakıma mücerret (mana)yı müşahhas plana getirerek onu (madde)ye nakşetmiştir. Bu vaziyeti, kalbinde o ana kadar biriktirdiği hisleri nihayet (tuval)e işleyen ressamın, hissi fikirleştirecek hamleyi yapması şeklinde tasavvur edebiliriz.

Türk, tarihi seyir içinde ruhundaki kubbeleşmeyi, içindeki iptidai hissiyatın (madde) ye ve (iş)e dönüşmesini İslamiyet ile yakalamış, kendisiyle İslamiyet arasındaki mayalanma olumlu yönde ilerledikçe (iş) ve (madde) planında bu mayalanmanın ürünü olan mükemmelliğe bayrak açmıştır.

Bu şahlanışın ardından, sebeplerini bir sonraki başlıkta müşahede edeceğimiz duraklama, sarsılma ve tökezleme evreleri Kara Mustafa Paşa ile başlayıp, bugüne kadar gelmiştir.

Sebep

Türkün fikir ve hissiyatıyla kendini bulduğu, yani bir surete sahip olup billurlaşması İslamiyet ile başlamış ve onunla devam etmiştir. Bu teşhis, üzerinde en küçük ayar hatasının kabul edilemeyeceği kadar hassas ve o nispette mutlaktır. İki (hidrojen) ve bir (oksijen)in bir araya gelmesiyle nasıl su oluşuyorsa, ırkının İslamiyet'le izdivacıyla da Türk olmuştur.

Niçin olmadı, Doğunun maddi hamle ve icraat planında en dolgun ve verimli çığırımızı yaşadığımız Osmanlı kadrosuyla, en yüksek merhaleye ulaştık da bunu niçin sürdüremedik? Ufak fasılalarla baş aşağı oluşumuzu niçin engelleyemedik? Veya soru şöyle olmalı; Bu kadar ilerlemişken, niçin bu ilerleyişin tesiri bize sürekli yetmedi, yıkılma temayülümüzün sebebi nedir? Bu son sorunun cevabı belki de her sorunun cevabıdır. İşte eczane, işte raf ve işte ilaç denilecek kadar kesin bir hüküm; tefekkür planındaki yoksulluğumuz... İçimizden, aklı son raddesine kadar gerip İslami ruhaniyeti şuur potasında eriten bir İmam'ı Rabbani, İmamı Gazali'nin çıkmayışı... İslamiyet'le aramızdaki mayalanmanın en olgun vahidinde, yani Kanuni döneminde bile kendimizden İslamiyet'e kattığımız şey, sadece maddi iş ve hareket ten başka bir şey olmadı. İslamiyet'i yaşadık, farzlarını kanun, sünnetlerini kader belleyecek kadar yaşadık, doğru, fakat şuurlaştırdık mı? Tefekkür ile derinlerine inip yaşayışımızı sebebe bağlayabildik mi?

Üstad burada bütün her şeyi yelpazesine alan müthiş bir hüküm vermektedir. Biz, İslamiyet'i benliğimizle bütünleştirdikten sonra hissi idrak ve mizaçta fevkalade iyi, saf tefekkürde ise sınıf geçemeyecek kadar kötüydük. Tefekkür akademiasının heceleme evresini bile geçemedik. İşte dava budur! Aklı son raddesine çektikten sonra ondan kurtulmak davası...

İslamiyet'in hikmet ve irfan müesseselerine ruhumuzla büsbütün giremedik. Onları bedahet hissiyle kabullenmek yerine, tefekkürle şuurlaştırıp özümsemeliydik. Kendimizi bulmak, bir daha kaybetmeyecek derecede bulmak için, İslamiyeti satıh üstü değil, derinlemesine, ezbercilik ve taklitçilikle değil, tefekkürle ve hususi renklerimizi koruyarak yaşamalıydık. Böyle olmayınca ruhumuz kemikleşemedi, kıkırdaksı bir vasıfta kaldı ve Batının gittikçe şiddetlenen darbeleri karşısında dayanamadı, kendi taarruz taktiğini oluşturamadık, sadece can havliyle kendini müdafaa ettik...

Teşhis

Bu kısımda Üstad, yekûn hattında iflas yazılı olan muhasebe defterimizin, (Oluş) ve (Sebep) başlıklarında satıh üstü üzerinden geçtiği iflas nedenlerini tam manasıyla müşahede etmektedir. Bu müşahede neticesinde çıkan teşhis, her meselenin çözüm şifresidir. Hangi meseleyi tetkik edersek edelim, hangi kapının anahtarı kurcalarsak kurcalayalım, muhakkak ki, nihayette (tefekür) planındaki yoksulluğumuza ulaşacağımız gibi, muvaffakiyet için oluşturulacağımız her sistemin başında da, yine aynı katiyetle, ya doğrudan ya da dolaylı olarak tefekür mefhumunun kapısına ulaşacağız.

Ne Doğu'nun kendi içindeki ruhaniyetini ne de İslamiyet'ten emdiğimiz ruhaniyeti tefekürle şuurlaştıramayan, dolayısıyla (madde) üzerinde tahakküm kuramayan biz, (Rönesans) ile madde planında şuurunu bulan Batı karşısında dize geldik. Demek ki, ne kadar şaşalı ve keyfiyetli olursa olsun, kendini (madde) planında ifade edemeyen (ruh), en sakat ve mesnetsiz soydan bile olsa (madde)ye tahakküm kuran sistemin önünde mağlubiyete abonedir. Ve bu mağlubiyet hali, ruhun, feyzini kendi köklerinden alarak kendi asli renk ve nakışlarıyla işleyeceği (madde) ile aksiyonunu idrak edene kadar katlana katlana devam edecektir.

İflasımız 17. ve 18. asırlarda aşk, vecd ve her türlü fikir ve his uzuvlarımızın kangrenleşmesiyle başladı, Tanzimat ile birlikte ruh kökümüzle irtibatımız iyice kesildi. Bu bozuk dönemin veled-i zinaları olan cüce ve taklitçi politika adamlarının gündelik muvaffakiyetleri uzun vadede hezimetimiz oldu. Kurtuluş savaşında sadece (mekân) planında bir zafere ulaştık, daha sonra topraklarımızı elinden kurtardığımız Batı dünyasına ruhumuzu teslim ederek bu muvaffakiyeti madde planında ibaret bıraktık, bağlı olduğumuz ruh kökümüzü Batının izinden yürümek uğruna feda ettik. Üzerimize hayâsızca gelen Batı dünyasını Milli birliğimizle ayağa kaldırdık, fakat sular çekilince bizi ayakta tutacak maneviyatı bulamadık, daha doğrusu arayamadık...

Kendi Zaviyemizden Avrupalılık

Evet, bizi (mekân) planından tasfiye etmek için harekete geçen Batı dünyasını ruhumuzla durdurduktan sonra, ne hazindir ki ruhumuzu Batıya teslim eden senedin imzasını kendimiz attık.

Bu bölümde Üstad, Avrupa'nın en mahrem noktalarını tetkik ederek aramızdaki maya farkını ifşa ediyor. Girişte Avrupa'yı topyekûn menziline alan şu teşhisi mutlaktır; "Avrupalı, aşağı yukarı şu temel unsurlardan mürekkeptir: metod, sistem, akılla maddeye tahakküm sistemi, laboratuvar tecrübesi, Yunani ve Hendesî zevk..."

Avrupa'dan ne aldık? Daha doğrusu Avrupalı, bize kendinden ne verdi? Cevap, çapı feza kadar geniş olan bir sıfırdır... Her defasında elimizdeki (milyon)ları aynı kuru şehvetle bu sıfırla çarptık ve her defasında elimizde sıfırla geri döndük. Biz, Avrupalıya benzemeye çalıştıkça Avrupalı bize sadece sahip olduklarının sathındaki çerez mahiyetindeki yemişi verdi. Sahip olduğunun asıl manasını, yani doyurucu aş, kendine sakladı. Biz onun şapkasını, pantolonunu, ceketini alarak ona benzediğimiz sandık, hâlbuki yaptığımız tek şey kendimizi kaybetmektir, anlayamadık!...

Üstad, her şeyi hakkıyla anlamak için iki şart koyuyor; ya Doğu'yu üstün ve hakiki manasıyla anlamış Doğulu olmalı, ya da meseleye ruhi buhranının farkında olan Avrupalı zaviyesinden bakmalı... Bu iki vaziyetten ilki işi müspet, ikincisi ise menfi açıdan halletmeye yeter. Ama biz, ne gerçek ve üstün manasıyla Doğulu, ne de hakiki manasıyla Avrupalıyız. Halimiz, meşhur olmak için baba evinden kaçıp, kendimizi nüfuzuna alacağını sandığımız (pavyon) taşeronlarının maskarası olup, onların ancak kapı diplerinde kabul görüp, yemek artıklarını gıda eden kadınlara benziyor.

Avrupalı Tuzağı

Biz, kendimizi kaybettiğimiz ölçüde Avrupalıya yaklaşabiliriz ve eğer bir gün tamamen Avrupalı olacaksak, bugün olanca tahribatına rağmen hala sımsıkı tutunup müdafaa hakkını

nefsimizde görebildiğimiz kültür ve maneviyat halatımızdan, o gün tek bir tel bile kalmayacaktır.

Avrupalının en büyük tuzağı, kaynağı samimiyetsizliği olan sahtekârlığıdır. Kendi nefsinde, bizimle kendisi arasına kalın çizgiler bırakıp, hakikatte bizim ona yaklaşmamızı felaket olarak düşünürken, ona satıhta yaklaşıp özümseyip benimsemek yerine kopya edip, bir nevi cansız mankeni oldukça, bu halimizi muvaffakiyet olarak yaftaladı, bizi alkışladı. Ezelden beri kin güttüğü bu avın kendi ayaklarıyla tuzağına yerleşip orayı mesken bellemesini içinden gülerek izledi..

Üstad burada Avrupalının bize bakışındaki sahtelik ve samimiyetsizliği ifşa edici güzel bir örnek vermektedir. “Yarın, farz bu ya, kendi başımıza ve dışardan tek yardım almadan bir sanayi kurmaya muvaffak olur ve iptidai toprak mahsullerimiz karşılığında cıvata ve somunlarına kadar dışardan getirdiğimiz aletlerin kaynağını, fikir planından döküm potasına kadar benimsemek kudretine geçer, Avrupalının da buna müsaade ettiğini göreceğ olursak, o vakit onun bizi sevdiğine ve tuttuğuna inanabiliriz. Hâlbuki Türk milletinde böyle bir yetkinlik, Avrupalıyı kendi topraklarına tarafımızdan bir tecavüz olmuş kadar şahlandıracak ve her vasıtayla buna engel olmaya zorlayacaktır.”

Avrupalı olmayı mefkûre belleyişimizin en büyük sebeplerinden biri, Avrupa'nın sanayi alanındaki yetkinliğiydi. Avrupanın bu yetkinliğe nasıl ulaştığını, bu aksiyonunun şifrelerini, farikalarını hesaba katmadan, gökte uçan tayyareyi parmağıyla işaret edip ebeveynlerinden bunu isteyip mızızlanan çocuklar gibi, nedenini, hacmini, imkân dairesini hesaplayamadan istedik.. Anlamadık ki Sanayi İnkılâbıyla atağa geçen Batının bu aksiyon hamlesinin kökleri, kendi ruhlarıdır. Her hamlelerinin şah damarı Hıristiyanlığa bağlıdır, bunu göremedik. Madde üzerinde tahakküm kurmak için, ruhun keyfiyetini idrak edemedik.

Doğu ve Batı arasındaki münasebeti ve aksiyonu heceleyemeyen

biz, bu tuzağa kendi ayaklarımızla gittik.

Anlamadık ki, Batı sadece madde üzerindeki yetkinliğiyle, ruhunun maddedeki tekâmülünü oluşturamayan Doğu'nun, yani kendi madde tezinden mahrum olan Doğu'nun, bu zaafını kendi madde yetkinliğini kullanarak onu istismar etmeye memurdur...

Bugünkü Dünya

Okumak bir kenara, bir türlü heceleyemediğimiz, göremediğimiz şey, mazisi ve atisi arasındaki sıratın eşiğinde olan bugünkü dünyadır...

Üstad bugünkü dünyanın vaziyetinin muhasebesine Batı dünyasıyla başlıyor. Ona göre ruh köklerinden kopup tam bir buhran halinde olan Batı dünyası, yeni bir nizam ve mefkûre birliği için I. ve II. Dünya Savaşlarıyla harekete geçmiş, kaybettiği ruhi muvazeneyi elde etmek için kendi içinde müthiş bir mücadeleye girişmiştir.

Bizim ise, ortalığı mahşere benzeyen bu harpteki yerimiz, yeraltlarındaki kapakları örtük sığınaklar oldu. Hiçbir taktiğimiz, söyleyecek sözümüz olmadı. Tek tesellimiz, kaynağını mazimizden alan dış politikadaki saygınlığımız oldu.

Eğer kaybolmak istemiyorsak, bugünkü dünyayı iç nakışları ve dış çizgileriyle, en mahrem noktalarını ifa edecek şekilde çözümlenmek zorundayız. Madem içimize, dışımıza ona uyduramayacak kadar yabancılaştık, o zaman dışımızı üstün ve gerçek manasıyla görüp, iç ıslahımızı ona göre yapmak zorundayız. Üstad bunun için, yani; dünü, bugünü, yarını, kendimizi, Batı'yı, mekânı, zamanı, yani topyekûn her şeyi muhasebe edebilecek irfan ve idrak seviyesine ulaşmamız gerektiğini şart koşuyor.

Bugünkü dünya, Avrupalının madde üzerindeki şaşalı tahakkümüne mukabil, aynı nispette bir maneviyat faciası halindedir. Tabiatı ve eşyayı kırbacının altına alan Batı, kökü Hıristiyanlık olan mesnedi kırılğan ve hassas olan ruhaniyetini büsbütün taşa çalmıştır.

Doğan Dünya ve Biz

Bir önceki başlıkta da değindiğimiz gibi yarına yepyeni bir nizam ve mefkûre birliği içinde girebilmek için bugünkü dünyayı en mahrem çizgilerine kadar tetkik etmemiz lazımdır.

Üstad bu kısımda Batı dünyasındaki bütün fikir akımlarını teker teker müşahede masasına yatırıp, bir birini tamamlamayan, daha doğrusu birbirilerinin eksikliklerini nefslerinde tamamlayarak kendi eksiklikleriyle yenilerine yol açan mefkûrelerin her birinin iç yüzünü kesin hükümlerle müşahede etmektedir.

Bu müşahede neticesinde ortaya çıkan röntgenin sonucu, hiç de yabancı olduğu cinsten değildir. Dünya, muhtelif mefkûrelerin iyi yönleriyle yamadığı şu veya bu kıymet veya hakikat ölçülerinden değil, bizzat kıymet ve hakikat mefhumlarının tabii olduğu can evinden yaralıdır. Yani dünya, kalbinden yaralanmış, ortaya atılan Komünizm, liberalizm gibi fikriyatlar sadece deri üzerindeki küçük kanamaları durdurabilmiş, kalpteki asıl yara, ağırlaşa ağırlaşa bugüne gelmiştir.

İşte biz, bu buhranlar eşiğinde doğacak dünyanın biricik kurtuluş haritasını kendi cebimizde kaybedip, onu, ruhen hali bizden bin beter olan Batı'nın delik dipli kesesinde aradık, aramaktayız.

Olmadı Olmaz

Bu kısımda Üstad, en kaba tabirle, doğacak dünya üzerinde hissedar olamayışımızın niçinini, bu olamayışın ictimai ve politik sebepleriyle yine aynı sahalardaki aksülamellerinin muhasebesini yapmaktadır.

Anahtar kavram, iç muhasebedir. İç muhasebeden yoksun yaşadık. Kaybolan aşk ve vecdimizle birlikte madde planındaki hezimetimizin nedenini arayamadık, ne çöküş devrinde ne de özellikle Tanzimat'tan sonra uyandırılmadık. İç muhasebemizi

yapmayınca üzerimize akın akın gelen Batı dünyası karşısında vakarlı bir duruş sergileyemedik, çöküntümüzü sebebe bağlayamadık, şuurlaştıramadık. Böyle olunca hiç bir ibda hamlemiz olmadı, İstiklal Savaşı, duran kalbimizi bir (elektroşok) hamlesiyle canlandırdı. Bizi hasta yatağımızdan ayağı kaldırdı. Fakat iş, ayağa kalkmaktan ibaret değildi, asıl mesele ayakta durabilmektir. Bunu yapamadık. Batı'dan ithal ettiğimiz İnkılâp, ruhumuzdaki gerçek oluşun son istidadını da çarçur etti.

Bu Ağacın Yemişleri

Üstad, Doğu'nun bütün renk ve desenlerini üzerimizden kazıyıp Batı'nın çıplaklığını giyinişimizi, ağaç, yemiş ve kök mefhumlarıyla eksiksiz ve mükemmel bir şekilde tasavvur etmiştir. Batıcılığı eksiksiz ve en mahrem çizgileriyle ifşa etmek istersek, onu ve yemişlerini bir ağaç üzerinde tasavvur etmeliyiz. Batıya yaklaştığımızı sandık, ama yaptığımız tek şey Doğudan uzaklaşmak oldu.

Bu ağacın, kökleri ve dalları arasındaki irtibatı kesilmiştir. Bu ağacın dallarındaki, kökünden beslenen yemişler değil, Batı'dan ithal edilip Noel ağaçlarına iliştirilen jelâtinli nesnelere gibi yapay ve kesinlikle bu ağacın kendi asli ürünü olmayan yemişlerdir. Bu ağacın kökleriyle dalları arasındaki mühür çözülmedikçe de bu ağaç kendi yemişlerini veremeyecek, her zaman Batı'nın ithal malı yemişlerinin sergilendiği cansız manken olarak kalmaya mahkûm olacaktır.

Tefekkürle şuurlaştıramadığımız, dolayısıyla idrak edip muhasebesini yapamadığımız çöküşümüzün içtimai plandaki tezahürü olan bu ağaç, Üstadın 'Ahşap Konak' adlı piyesinde bütün teferruatıyla ve en mahrem çizgilerine kadar ifşa edilmektedir.

Hezimet ve iflasımızın bu kadar belirginleştiği, muvazenesizliğimizin destanlık çapa eriştiği bu vaziyette Üstad, şu sözlerle kurtuluş iksirimizin formülünü vermektedir;

“Muhtaç olduğumuz İnkılâp, yeni zaman yemişlerinin en olgun ve şifalılıklarına bu ağacın kökünden kan ve hayat emdirmek işidir ve artık vadesi taşan bu işin bir gece sonraya dahi tahammülü kalmamıştır”

Tek Kelimeyle Kurtuluş Yolu

Daha önce muhtelif kısımlarda ve muhtelif mevzuların izahında satır üstü üzerinden geçtiğimiz mevzu, yani kendi cebimizde kaybetmişken Batı adamının cebinde aradığımız –daha doğrusu kaybettiğimiz- ilaç... Bu ilacın ismi İslamiyet'tir

Üstad, bu bahiste Türkün tarih içindeki seyrini muhasebe ederken, fıtratı icabı onu aslana benzetmektedir. Zaman ve mekân şartları içinde bu aslan iki zıt kutuptan birine tabii olmak zorundadır. O, ya ruhundaki kudreti madde planında ifade eden ormanların hâkimi, ya da ruhundaki hâkimiyet istidadını sürekli mahfuz tutmak memuriyetindeki, hamlesiz ve revnaksız kafes aslanıdır. Bu iki makam arasında kötünün iyisini seçmek gibi bir alternatifi ya da muvazenesi namevcuttur.

İşte, önce kendinden, sonra çevresiyle ve nihayet dünya çapındaki kurtuluş inkılâbının kudret ve hacim istidadını benliğinde mahfuz tutan Türkü harekete geçirecek biricik reçete, İSLAMİYETTİR.

Üstad, kaybettiğimiz ruhumuzu temin ettikten sonra yukarıda bahsettiğimiz dünya çapında bir inkılâp hareketi için, İslamiyet ile birlikte fikir ve irfan mefhumlarında da yüksek bir yetkinliğe ulaşmamızın şart olduğunu şu sözleriyle ifade eder: “...sağ elimizde Allah'ın kul parmağı girmemiş biricik Kitabı, sol elimizde insanoğlunun olanca fikir ve iş kütüphanesi, ani bir şahlanışla, kendi kendimizi bulma! Kurtuluşumuzun ve dünya çapındaki kurtarıcılığımızın reçetesi sadece budur ve bu reçetenin temel unsuru İslamiyettir.”

Ahlak Davamız

Üstad, ahlak mefhumunun tarih içindeki seyrini, kaynaklarını

ve ehemmiyetini özetledikten sonra bizim ahlak kaynağımızı, dün kaba softa ham yobazın, bugün de kuru Batı hayranları tarafından binbir tahribata uğrayan İslamiyet olarak gösteriyor. Kaba softa bilerek veya bilmeyerek ahlakımızın iman kaynağını kurutmuş, Batı hayranı ise köküne kastetmiştir. Ahlakın tam ve icra planında yetkin olması için onun kaynağı olan dine, kayıtsız bir teslimiyet halinde olması lazımdır. Oysa inkârcı Batı Hayranın marifetiyle dinimiz ile aramızdaki bağ tahrip edilmiş, bunun yerine de yeni bir ahlak telakkisi namzet gösterilemeyince, bugünkü ahlaki çöküşümüz başlamıştır.

Ahlak, öyle bir mefhumdur ki, insanların cemiyetin her şeyinin aksülamelidir. Evet, o cemiyet ve ferdin ruhsal ve fikirsel gelişimini temel alıp onun topyekûn muhasebesini kendinde aksettiren harikulade bir ölçüm cihazıdır. Havanın sıcaklığı nasıl (termometre) ile ve basıncı (barometre) ile murakabe ediliyorsa, fert ve cemiyetin muhatap olduğu fikirsel ve ruhsal gelişim o cemiyetin ahlakıyla ölçülür.

Bizim ahlaki cinayetimizin aşağı yukarı üç faili vardır; ilki kaba softa ham yobaz, ikincisi kuru Batı hayranlığı ve sahte ilericilik merakı, sonuncusu ise ikincisinin kâğıt üzerindeki hali, yani Cumhuriyet İnkılâbıdır.

Üstad, hakiki manada Türk olan herkesten bu ahlaki çöküşün hesabını sormasını, ancak bunun hesabını soruşunun samimi şiddet ve ölçüsü nispetinde hakiki manada Türk olunabileceğini haykırıyor. Türk için bunun hesabını sormak bir hususi bir ayrıcalık değil, onun boynunun borcudur!

Ahlak Kaynağımız

Kayıtsız ve şartsız, üzerinde tek saniye yutkunmadan, olanca bedahet hissimizle bir kez daha haykıralım ki, bizim ahlak kaynağımız sadece İslamiyettir.

Bu mutlak hükümden sonra Üstad, olmayanı, olması gerekeni. Olmayanın niçin olmadığını, olmaya namzet olanın nasıl olacağını rikkatle ifade eder.

Mazimizde (olan) her şey, bu İslam ahlakına olan yakınlığımızın mahsulü olarak oldu. Ve (ol)mayan her şey, gayet tabii olarak aynı ahlaka uzak düşüşümüzden olmadı.

İslamiyete tam nüfuz etmek biricik gayedir. Kaba softa ham yobaz gibi taklitçilikle sathında kalmak değil, tefekkürle derinliğine nüfuz etmek. İşte davaların davası...

Not: Bu inceleme, İdeologya Örgüsü'nün belki de kalbi olan Türkün Muhasebesi'ni konu almakta, fakat kati suretle onu kendinden ibaret bilme veya o şekilde bildirme mecnunluğunda değildir. Üstadın feza çapındaki hacimli eserinin bu bölümü karşısında, serçe parmağı kadar zayıf ve güneş karşısında idare lambası kadar sönük bu incelemenin tek meziyet ve mahareti, onun (broşür)ü olabilme liyakatidir ve biricik kıymet hükmü budur. Bu incelemenin biricik muradı, içinde Üstad ve İdeologya Örgüsü üzerinde gene serçe parmağı küçüklüğünde bile olsa istidad ve temayül taşıyan herkesi, ona götürecektir, ilham ve yabancılığından bir nebze çıkaracak kaba bir ön malumat manzumeliğinden ibarettir. (Broşür), çizgi ve desenleriyle kendi içinde ne kadar başarılı olursa olsun, bahsettiği asıl (yer)i, onun kokusunu, iklimini, rengini ondan daha iyi verebilmekten azami derecede uzaktır. İdeologya Örgüsünde Türkün Muhasebesini tam manasıyla tanıyıp, bütün çizgi ve nakışlarıyla görüp, asıl kaynağını ve asıl yemişini müşahede için, sizleri Üstadın bu keyfiyette namütenahi eserine yönlendirmeyi vazifem bilirim.

İdeologya Sınıfı / Cihat

Türk Tiyatrosu, Necip Fazıl

Ve Bir Adam Yaratmak Piyesi

TÜRK TİYATROSU, NECİP FAZIL VE BİR ADAM YARATMAK PİYESİ

Prof. Dr. Muhammed HARB'tan çeviren Osman Akyıldız

Eserleri 1950'li yılların başında Arapça'ya tercüme edilen Nazım Hikmet (1903-1963), Arap dünyasında tanınan çağdaş Türk edebiyatının iki önemli şahsiyetinden biridir. Onun hakkında Iraklı şair Abdulvahhab'ın "Nazım Hikmet'e Mektup" (Beirut, 1956) adlı bir eser ve Dr. Ekmelüddin İhsan'ın Nazım Hikmet'ten çevirdiği "Ferhat ile Şirin" (Kahire, 1969) isimli bir piyes yayınlanmıştır.

Necip Fazıl (1905-1983) ise; 1968 yılında Ayn Şems Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde verdiği dersler, "Çağdaş ve Yeni Türk Edebiyatı" (Kahire, 1975) adlı kitabım, Arapça dergilerde hakkında yazdığım makaleler, tercüme ettiğim Doğu edebiyatına has bir havası olan "Hasene Bacı" (Mecelletü'l-Arabi, Kuveyt, Nisan 1986) adlı öyküsüyle tanınan diğer bir şahsiyettir.

Necip Fazıl

Türk edebiyatının gerçek bir üstadı olan fikir adamı, tiyatro yazarı, şair, gazeteci ve romancı Necip Fazıl'a Mayıs 1980'de "Şairlerin Sultanı" unvanı verilmiştir. Arapça kaynaklarda Zülkadir olarak geçen, tarihteyse Dulkadiriyye ismiyle bilinen köklü bir aileye mensup olarak 25 Mayıs 1905'te İstanbul'da dünyaya geldi Necip Fazıl.

Çocukluğunu, Sultan Abdulhamid devrinde İstinaf ve Cinayet Mahkemesi reisliği yapan dedesinin köşkünde geçiren Necip Fazıl; Amerikan Koleji ve Heybeliada Deniz Lisesi gibi çeşitli okullarda okuduktan sonra 1921 yılında İstanbul Üniversitesi'ne girdi. Sorbonna'ya felsefe tahsili için gönderildiği Fransa'da kendi deyimiyle tam bir "bohem hayatı" yaşadı. Fakat eğitimini tamamlamadan ülkesine döndü. Birkaç bankada memur olarak çalıştıktan sonra, 1938-1941 yılları arasında Fransız mektebinde, Ankara Devlet Konservatuvarı'nda,

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde, Robert Koleji'nde, Ankara Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak bulundu.

Şiirlerini 1922 yılında yayınlamaya başlayan Necip Fazıl, 1925'de "Örümcek Ağı"nı, 1928'de ise şairler arasında "Kaldırımlar Şairi" lakabıyla iyice tanınmasına neden olan "Kaldırımlar"ı yayınladı. Dergilerdeki hikaye yazıları 1933 yılında "Birkaç Hikaye Birkaç Tahlil" kitabıyla ortaya çıktı. "Tohum" 1935'de yazdığı ilk piyesidir. Necip Fazıl 1942 yılından itibaren yazarlığı bir yaşam tarzı edinmiştir.

Türkiye'de şu ana kadar en uzun yayın hayatına sahip olan aksiyoner, fikrî, edebî ve siyasi bir dergi olan "Büyük Doğu"yu Mayıs 1943'de çıkardı. Bu dergi basın ve yayın kanununa muhalefetten dolayı birçok defa kapatılmıştır.

1934 yılında Şeyh Abdulhakim Arvâsî'ye bağlanmasıyla hayata bakış açışı değişmiş ve yeni bir anlayış devrine girmiştir. Bu değişiklik fikir ve siyaset hayatına da yansımıştır. Kendini ahlâkî çöküşün, kargaşanın ve katı taklitçiliğin hakim olduğu bir sınıfta bulan Necip Fazıl, karşısında zamanın pozitivist seçkin kalemlerini ve idareciler sınıfını gördü. Türkiye'nin resmi hedefi batılılaşmaktı. Necip Fazıl ortaya çıkardığı tarihi hakikatlerle bazı mihraklar tarafından kötülünen Sultan Abdulhamid ve Vahidüddin gibi tarihi şahsiyetlerin itibarını sağlamıştır. Necip Fazıl, her yönüyle Tanzimat devrini eleştirmiştir. Necip Fazıl'ın en önemli çalışmalarından olan "İdeolocya Örgüsü" Doğu aleminin uyanışını sağlayacak fikirleri ihtiva eden bir eser olup, şimdiye kadar benzeri yazılmamıştır.

Milli Türk Talebe Birliği (MTT) ve Türk Edebiyatı Vakfı, 1975 yılında Necip Fazıl'ın fikir ve edebiyat hayatınının 50. yılı münasebetiyle büyük bir kutlama toplantısı düzenlemiştir. Mayıs 1980 yılında katıldığı doğumunun 75. yıldönümü münasebetiyle yapılan törende, Ahmet Kabaklı başkanlığındaki Türk Edebiyatı Vakfı tarafından Üstad'a "Şairlerin Sultanı" unvanı verildi. Necip Fazıl 1983 yılında vefat etti.

Necip Fazıl'ın Eserleri

Velûd bir kalemi olan Necip Fazıl'ın senaryo, anı, dinî, tarihî, edebî, fikrî eserleriyle makaleler, konferanslar ve mahkeme önünde kendini savunmak için yazdığı müdafaalar vardır. Burada fikrî ve edebî eserlerini takdimle yetiniyorum.

Şiirleri

Örümcek Ağı (1925), Kaldırımlar (1926), Ben ve Ötesi (1932), Sonsuzluk Kervanı (1955), Çile (1962), Esselam (1973).

Tiyatroları

Tohum (1935), Bir Adam Yaratmak (1938), Künye (1940), Sabır Taşı (1940), Para (1942), Parmaksız Salih (1949), Ahşap Konak (1965), Reis Bey (1946), Siyah Pelerinli Adam (1961), Yunus Emre (1969), Kanlı Sarık (1970), Sultan Abdulhamid (1969), İbrahim Edhem (1978), Mukaddes Emanet (1975). Sır (1946) ve Kumandan (1971) Büyük Doğu'da tefrika edildi, tamamlanmadı.

Hikayeleri

Birkaç Hikaye Birkaç Tahlil (1933), Ruh Burkuntularından Hikayeler (1965), Hikayelerim (1970).

Romanları

Aynadaki Yalan (1980), Kafa Kağıdı (1984).

Fikrî Eserleri

Çerçeve (1940), İdeolocya Örgüsü (1959), Türkiye'nin Manzarası (1968), 1001 Çerçeve (1968-1969), Sosyalizm Komünizm ve İnsanlık (1969).

Necip Fazıl 1924-1983 arası on beş gazetede on yedi müstear isim kullanarak yazı yazmıştır.

Necip Fazıl'ın Tiyatrosu

Necip Fazıl, birçok sanat ve edebiyat dalında faaliyet göstermesine rağmen, sanatçıların kendi öz varlıklarının sırrına erdikleri yerin tiyatro olduğunu görerek tiyatroya büyük önem vermiştir. Tiyatrosunu cemiyet ve insan meselelerinden uzak tutmamıştır.

Necip Fazıl'ın tiyatrosunu mevzusu açısından başlıca beş bölüme ayırabiliriz:

1. Tarihi olaylar (Tohum, Künye, Kanlı Sarık)
2. Tarihi şahsiyetler (Sultan Abdulhamid, Yunus Emre)
3. Felsefî ve fikrî (Bir Adam Yaratmak, Reis Bey, Siyah Pelerinli Adam)
4. Günlük sosyal olaylar (Para, Ahşap Konak, Parmaksız Salih, Mukaddes Emanet)
5. Anonim (Sabır Taşı)

“Tohum” piyesinde; İstiklal savaşında Avrupalılara karşı kazanılan zafer ve Maraş müdafaasından bahsedilir. “Künye”de ise; Osmanlı Devleti’nin 1904-1922 arası sosyal ve siyasi duraklamasıyla bir yüzbaşının ordudaki gençleri yönlendirmesi anlatılır. “Kanlı Sarık”ta Kars ahalisinin Ruslara karşı direnmesi, “Sultan Abdulhamid”de Sultan’ın hayatı ve fikirleri, “Yunus Emre” piyesinde meşhur Türk halk şairi Yunus tablolaştırılır.

“Bir Adam Yaratmak” piyesindeki olay, kendi telif ettiği piyeste yaşayan bir tiyatro yazarı çerçevesinde geçer. Ölüm fikri kahramanın içine öylesine yerleşir ki, bir varlık ve yokluk mücadelesine dönüşür, etrafında kendisine ulaşmaya çalışanlara rağmen delirmek üzeredir.

“Reis Bey” piyesinde katı kalpli bir hâkimin yaşamını ortaya koyar. Bir olay sonrası değişen hâkim, kendisini insanlara iyilik yapmaya adar.

“Siyah Pelerinli Adam”, iyilik ve kötülük arasındaki mücadelenin piyesidir. Genç şair maddî heveslere karşı mücadele verir.

“Para” piyesine gelince, burada paraya hırsı olanların ahlaksızlıkları, toplum ve fert bünyesinde ortaya çıkan kötü durumlara maddî hırsın neden olduğu, saadet, güven ve tatminin maddî değil, mânevî şeylerle elde edileceği anlatılır.

“Parmaksız Salih”de bir babanın oğlu için katlandığı fedakarlıklar işlenmiştir.

“Mukaddes Emanet”teyse cemiyet yapısındaki bozuklukları, bozulmaya sebep olan yabancı düşünceleri ve maddî inançları buluruz.

“Sabır Taşı” piyesi, konusunu, kötülüğün yenilgisinden ve genç

bir kızın arzu ettiği Şey uğruna sabretmesiyle iyiliğin zaferinden alır.

Necip Fazıl'ın Tiyatrosunda Şahsiyetler

Necip Fazıl'ın tiyatrosunda Şahsiyetler üğe ayrılır:

1. "Bir Adam Yaratmak" piyesindeki Hüsrev gibi fikir ve işleriyle imanlı Şahsiyetler.
2. "Bir Adam Yaratmak" piyesinin baş karakteri Hüsrev'e fikir ve anlayış açısından yakın Şahsiyetler; Mansur ve Selma gibi.
3. Akrabaları, tanıdıkları, dostları dahi olsa onlardan çıkar sağlamayı yaşam felsefesi edinmiş, "Bir Adam Yaratmak"taki Dr. Nevzat ve gazete sahibi Şeref gibi faydacı, kötü ve maddeci Şahıslar.

Necip Fazıl'ın Tiyatrosunda Fikir

Necip Fazıl'ın tiyatrosunda fikir hakkında söylenebilecek en önemli Şey, yine onun çeşitli piyeslerinden çıkarılıp tercüme edilen Şu cümlelerdir: "Muhakkak ki Allah mutlak hakikattir. İnsan idrakinin öz meselesi Allah'tır. İnsan ile hayvan arasındaki fark; maneviyata sarılmaktır. Hayat rüya gibidir ve sınırlıdır. Her problemin çözümü sabırla mümkün olur. İnsanı yüceliğe ve olgunluğa sevgi ulaştırır. İnsanın kadere meydan okumaya gücü yetmez. Kaderin anlamı hareketten geri kalmak değil, mümkün olan her Şeyi yapmak ve işi Allah'a havale etmektir. Cemiyetin kanunlara, akla ve mantığa olduğu kadar vicdan, kalp ve duygulara da ihtiyacı vardır. Maddeye önem veren cemiyetlerin hayatı uzun sürmez. Veraset insan hayatında önemli bir rol oynar. Mazluma müşfik olduğumuz kadar zalime de Őefkat göstermeliyiz. Çünkü rahmetten yoksundur ve bu hareketimiz duyguları ve Őuuru uyandırır. Tarih yol göstericidir.

Bir Adam Yaratmak

İlk baskısı 1938 yılında çıkan "Bir Adam Yaratmak" Necip Fazıl'ın en önemli ve en meşhur piyeslerinden biridir. Aynı sene meşhur tiyatrocü Muhsin Ertuğrul tarafından sahneye konulmuş ve iki sezon oynanmıştır. Eser, gerek seyredenler ve gerekse sanat ve edebiyat münekkidlerince büyük bir kabul

görmüş, “Büyük bir sanat olayı” olarak nitelendirilmiştir. 1977 yılında Yücel Çakmaklı tarafından Türk televizyonuna uyarlanmıştır. Şimdiye kadar beş baskısı çıkmıştır.(1)

“Bir Adam Yaratmak” gazeteci Turgut’un piyesin kahramanı Hüsrev’le yaptığı mülakatla başlar. Piyes yazarı Hüsrev’in “Ölüm Korkusu” adlı oyunu yeni sahnelenmiştir. Gazetecinin üzerinde durduğu konu, oyunun yazarı Hüsrev’in piyesindeki olayı hayatından mı aldığıdır.

Turgut konuşmaya şöyle başlar: “Derler ki, bazı sanatçılar eserlerindeki birçok mevzuyu şahsî hayatlarından veya en azından gördükleri olaylardan çıkarırlar.”

Gazetecinin büyük oyun yazarı Hüsrev’e yönelttiği bu soru boşuna değildir. Çünkü sahneye konulan bu oyuna büyük önem vermektedir insanlar. “Ölüm Korkusu”nun kahramanı annesiyle birlikte, bahçesinde incir ağacı bulunan bir köşkte yaşamaktadır. Oyunun yazarı Hüsrev bir kaza neticesinde annesini öldürür. Kaza ispat edildiği için serbest bırakılıyor, fakat vicdan azabı günden güne beyninde derinleşiyor. Birden bire o zamana kadar hiç dikkat etmediği bir şey ilgisini çeker, babasının ölüm olayı. Babası kendisini incir ağacına asmıştır. Aklî dengesi gittikçe bozulur. Annesinin acısı onda mücerret bir ölüm korkusuna dönüşür.

Hüsrev’in piyesi baştan sona ölüm korkusuyla doludur. Bu korku onda öylesine sürükleyici oluyor ki, kendini tıpkı babası gibi köşkün bahçesindeki ağaca asıyor.

“Bir Adam Yaratmak”ın hikayesi bir iki ayrıntı dışında “Ölüm Korkusu”ndaki gibi.

Oyun yazarı Hüsrev annesiyle birlikte bahçesinde bir incir ağacı olan köşkte yaşamaktadır. Halasının kızı Selma onu çok sevmektedir. Bir kaza ile Selma’yı öldürür. Piyesteki olaylar, gelişmeler, sonuçtaki farklılık hariç, hep aynıdır. Hüsrev yazdığı oyundaki gibi kendini incir ağacına asamaz. Çünkü kendini asacağı ağaç annesi tarafından kestirilmiştir.

Oyunun son sahnesinde Hüsrev tedavi edilmek için akıl hastanesine götürülürken, annesi “evladım! Gitme, gitme” diye seslenir. Hüsrev şöyle karşılık verir: “Ne yapayım anne? Kestiniz incir ağacını!” Necip Fazıl’ın “Bir Adam Yaratmak”

piyesi böyle biter. Görüldüğü gibi piyeste, oyun içinde oyun vardır. Ama aynı oyun, gazeteci Turgut'un üzerinde durduğu; kendi hayatını yazma iddiasının hiç de yabana atılamayacak bir oyun olduğunu doğrulayan bir eser "Bir Adam Yaratmak". Fakat Hüsrev bu iddiayı kabul etmez.

"Bir Adam Yaratmak" piyesi verasetin rolünü ele alırken, fikrî yoksunluğu, kuru akılcılığı ve pozitivismi reddetmektedir. Gücü ancak bilinen belirli şeylere yetebilen insanın aciz olduğu ve akla güvenmesinin mümkün olamayacağı, gerçek hakikat ve kudretin Allah'ta olduğu, insanın sanat, edebiyat faaliyeti ve icatlarıyla kendini ifadeye çalışsa da Allah'ın aciz, ölümlü bir yaratığı olduğu, Allah'ın bâki olduğu bizimse 0'na döndürüleceğimiz anlatılmaktadır.

"Bir Adam Yaratmak" piyesi sanat ve edebiyat dünyasında büyük olay meydana getirmiştir. "Büyük bir sanat olayı" olarak nitelendirilmiş ve münekkidlerce yaratıcı gücünün üstünlüğü alkışlanmıştır.

Bir münekkid "Bir Adam Yaratmak" piyesi insanın ve aklın güçsüzlüğü fikrini tiyatroya, edebiyat ve sanata yerleştirmiştir" der.

Dipnotlar

* Necip Fazıl Kısakürek, Halk-u İnsan, Çeviren: Muhammed Harb, Kahire: Dârü'l-Hilâl [t.y.] 122 s. Kitaptaki önsöz yazısı.

** Prof. Dr. Muhammed Harb: Kahire Aynüşşems Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Osmanlı ve Türk Tarihi Anabilim Dalı Başkanı ve Mısır Osmanlı Araştırma Merkezi Başkanı'dır. 1980 yılında İstanbul Üniversitesi ta-rih bölümünden mezun oldu. Arap ülkelerinde çıkan bazı gazete ve dergilerde yazıları yayınlan-maktadır. Osmanlı tarihi, Orta Asya ve Balkanlar hakkında kitapları yayınladı. Halen Bahreyn Üniversitesi Türk Tarihi Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmalarına devam etmektedir. Eserleriyle Arap ülkelerinde dış güçlerce yerleştirilmiş Osmanlı aleyhtarlığını bertaraf etme konusunda büyük bir mesafe kat etmiştir.

Eserleri:

1. el-Bosna ve'l-Hersek Mine'l-Feth İle'l-Karise, Kahire: El-Merkezü'l-Mısri Li'd-Dirasa, 1993, 210 s.
2. el-Edebü't-Türkiyyi'l-Hadis ve'l-Muasır, Kahire: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Amme li'l-Kitâb, 1975, 166 s.
3. I. Selim'in Suriye ve Mısır Seferi Hakkında İbn İyas'da Mevcut Haberlerin Selimnamelerle Mukayesesi (XVI. Asır Osmanlı-Memluklu Kaynakları Hakkında Bir Tetkik), 1980. XIV+167s., Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
4. el-İslâm fî Asya'l-Vüsta ve'l-Balkan, 2. baskı, Beyrut: Dârü'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 1995, 229 s.
5. el-Müslimun fî Asya'l-Vüsta ve'l-Balkan, Kahire: Buhusü'l-Alemi't-Türki, 1983, 399 s.
6. el-Osmaniyyun fi't-Tarih ve'l-Hadare, Dımaşk: Dârü'l-Kalem, 1989. 456 s.
7. es-Salname ve Kütübü'l-Futuhi'l-Osmaniyye Ve Eseruha fî Kitâbe Tarihi'l-Halic ve'l-Cezireti'l-Arabiyye Medhal li-Dirase Tarihi'l-Bahreyn ve'l-Halici'l-Arabi, Mename: Câmiatü'l-Bahreyn, 2004. 104 s
8. Sultan Abdülhamid es-Sani, Dımaşk: Dârü'l-Kalem, 1990, 315 s.

Türkçe'ye Çevrilmiş Eserleri:

1. Tarihte ve medeniyette Osmanlılar, çev. Mustafa Özcan, İstanbul: Ark Kitapları, 2006. 367 s.
2. Yavuz Sultan Selim'in Suriye ve Mısır Seferi, İstanbul : Yeni Asya Yayınları, 1986, 127 s.

1) Bu makale 1986'lı tarihlerde yazıldığı için o zamanki baskı adedini söylemektedir müellif; kitap şu anda 22. baskıya ulaşmıştır. (Ç)

(AYLIK, Eylül 2007, Sayı: 36)

Tohum Saçan Adam Necip Fazıl

TOHUM SAÇAN ADAM NECİP FAZIL

Fatih ALPEREN

Necip Fazıl 1904 yılında İstanbul Çemberlitaş'ta kocaman bir konakta doğar. Köklü, iyi eğitilmiş, zengin bir ailenin çocuğudur. Necip Fazıl, doğduğu büyük konakta, büyük imtiyazlarla büyür. Önce Fransız Mektebi, daha sonra Amerikan Koleji'nde okur. Fakat bu okullardan çabucak usanır. Ve buralardan alınarak Büyük Reşit Paşa Numune Mektebi, Rehber-i İttihat Mektebi gibi devrin İstanbul'unun en iyi okullarına gönderilir. Ardından Heybeliada Numune Mektebi'ne gider. Bu okulu bitirip yine aynı yerdeki Bahriye Mektebi'ne kaydolur. 1921 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne öğrenci olur. Şiire karşı ilgisi bu yıllarda gelişir ve 1922 yılında ilk şiirleri çeşitli dergilerde yayımlanmaya başlar.

Yıllar hızla geçer, 1923 yılında Cumhuriyet ilân edilir. Necip Fazıl, 1924 yılında Cumhuriyet'in Avrupa'ya gönderdiği ilk öğrenciler arasındadır. Fransa'ya gidecek, Paris'te, ünlü Sorbon Üniversitesi'nde felsefe eğitimi alacaktır. Galata Rıhtımı'nda kendisini Marsilya'ya götürecek gemiye binerken "fesini başından çekip sulara fırlatır."10 da, Tanzimat'tan beri yetişen birçok Türk aydını gibi aşağılık duygusu içindedir. İçinde yaşadığı medeniyetin, kültürün hemen her şeyinden nefret eder.

Paris'e felsefe öğrenimi görmek için gelen 20 yaşındaki genç şâir, burada kendisini kumara kaptırır, ünlü Sorbon Üniversitesi'ni tanımaz bile. 1924-25 yıllarını derbeder bir şekilde geçiren Necip Fazıl'ın bu hâlini öğrenen Millî Eğitim Bakanlığı, bursunu keser ve ondan Türkiye'ye dönmesini ister. "Üniversite talebeliğinden Paris dönüşüne kadar geçen yılların özü", Necip Fazıl'ın kendi ifadesiyle "başıbozukluk ve

serseriliktir.”2

1925 yılında yurda dönen Necip Fazıl, 1934 yılında Abdülhakim Arvasi’yle tanışıncaya kadarki yıllarda Hollanda Bankası, Osmanlı Bankası ve İş Bankası’nda fıtratıyla ve mizacıyla hiç ilgisi olmayan işlerde çalışır. Bunaldıkça bunılır. Daraldıkça daralır, âdetâ patlayacak bir hâle gelir. Fakat bu hâline hiçbir çözüm bulamaz. İstanbul’da sıkılınca çalıştığı bankaların Anadolu şubelerine kaçar, oralarda sıkılınca İstanbul’a döner. İstanbul’da, “Beyoğlu pansiyonlarında”, “tavanarası” odalarda “ressamlı, heykeltıraşlı, şâirli, muharrirli, profesörlü bir kalabalığa gömülü”3, ismi olan fakat kendisi olmayan, mide gurultusu kadar başıboş insiyakların, en kaba teessüriyetlerin hâkim olduğu adına ‘bohem hayatı’ denilen bir hayatı yaşar.

Mutsuz ve huzursuzdur. Hâlbuki bu yıllarda görünüşte onu mutsuz edecek hemen hiçbir sebep ortada yoktur. Onu kimseye muhtaç etmeyecek bir işi ve kazancı vardır. Ayrıca, 1925 yılında ilk şiir kitabı Örümcek Ağı yayımlanır. Bunu, 1928 yılında kendisini büyük bir öne kavuşturacak olan Kaldırımlar takip eder. Edebiyat dünyasında yaşayan genç şâirlerin en büyüğü olarak görülür. 1928 yılında bütün eser mevcudu 64 yaprağı ancak bulduğu hâlde kendisi ve sanatı hakkında yazılanlar bunun on mislini aşar. Devrin en ünlü yazarlarından Yakup Kadri, Alp Dağları’ndan gönderdiği makalelerde onu ilk defa tarafından keşfedilmiş bir deha olarak tanıtır. Cumhuriyet devrinin ünlü edebiyat tarihçisi İsmail Habib Sevük, Edebî Yeniliğimiz’de onun, his ve hayal yüksekliğine hiçbir şairin çıkmamış olduğunu kaydeder. Yine devrin ünlü edebiyat eleştirmeni ve deneme yazarı Nurullah Ataç, onu yarına kalacak tek şair olarak gösterir. Devrin ünlü gazetecisi ve yayıncısı Yaşar Nabi, ondan “bir mısraı bir millete şeref verecek şair” olarak bahseder. Neredeyse bütün basın-yayın dünyası, onun yazılarını ve şiirlerini basmak için âdeta birbirleriyle yarışır. Bu arada şiirleri ders kitaplarına alınır, yüz binlerce gence o büyük bir şair olarak tanıtılır. 1932’de üçüncü şiir kitabı Ben ve Ötesi yayımlanır.

Bir süre sonra yakın dostlarının devletın üst kademelerine gelmesiyle, mizacına hiç uymayan bankacılıktan da kurtulur. Önce Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi kadrosundan Ankara Yüksek Devlet Konservatuvarı, Batı Edebiyatı Kürsüsü'ne, daha sonra ise, isteğine uygun olarak İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimari Bölümü'ne öğretim üyesi olarak atanır. Ayrıca Robert Kolej'in son üç sınıfına edebiyat hocası olur.

Bütün bunlar onu mutlu etmeye yetmez. Necip Fazıl, bu yıllarda kadın-içki-kumar üçgeninde bir hayat yaşar. Kendisinin çok sevdiği bir ifadeyle, hafakanlar, bunalım ve buhranlar içinde kıvrılır.

“Yeryüzünde yalnız benim serseri,
Yeryüzünde yalnız ben derbederim.”
diye feryat eder.

“Yıllarca gezdirdim hoyrat başımı,
Aradım bir ömür, arkadaşımı,
Ölsem dikecek yok mezar taşımı;
Hâlîme ben bile hayret ederim.”⁶

diyerek, kendi hâline kendisi bile hayretler içinde kalır. Yalnızlık duygusu, boşluk hissi, ölüm korkusu, bedbinlik, karamsarlık, ümitsizlik, büyük şehirlerin boğucu kâbusu, dipsiz bir korku bu yıllarda şiirlerinde işlediği en önemli temalardır. Cınnet, şüphe, endişe içinde bir hayat yaşar. Acınacak bir hâle gelir.

Necip Fazıl'ın içine düştüğü bu menfi durumun başlıca sebebi, bu neslin din ve tarih duygusundan mahrum yetiştirilmesidir. Onun bu içler acısı hâli, devrin birçok aydınında da görülür. Çünkü “bu nesil dine karşı kuvvetli bir reaksiyon içinde yetişir... Bu devirde din duygusunun yerini, onun tam zıddı olan bir duygu, dünya duygusu alır... Freudizm ve Libido fikri bu devir roman ve şiirinde önemli bir yer tutar... Bu devirde korkunç bir zinaya ait bütün eserler tercüme olunur... Gençler evlenmeyi, aile yuvası kurmayı lüzumsuz bulmaya başlarlar... Bekârlık müşterek bir tem hâline gelir... Maziye karşı kuvvetli

bir reaksiyon olduğu için gençlikte tarih duygusu kalmaz.”7
“Bu devirde korkunç bir aydınlar ihanetine rastlarız. Kalbini ve kafasını yitiren etten robotlar etrafı sarar.”8 İşte bu sosyal şartlar içinde yetişen Necip Fazıl da, ailesinin vermeye çalıştığı millî ve mânevî değerleri bir süre korusa da, nesline mensup modern eğitim kurumlarında okumuş birçok genç gibi “devrini ve neslini saran korkunç imansızlığı yenemez.”

“İçinde yaşadığı devir ve muhitin ulvî bir imanın gelişmesine meydan vermeyen yıkıcı şartları”10 onu da derinden etkiler. Necip Fazıl’ın bu hayatı 1934 yılında Abdülhakim Arvasi’yle tanışıncaya kadar devam eder.

Necip Fazıl’ın Abdülhakim Arvasi’yle tanışması onun hayatında bir dönüm noktası teşkil eder. Devrin ünlü İslâm âlimlerinden olan Abdülhakim Arvasi, görüşleri, düşünceleri, telkinleri, tavırları ve örnek hayatıyla Necip Fazıl’ı derinden etkiler. Necip Fazıl’ın hayat, kâinat ve insanla ilgili bütün düşüncelerini yavaş yavaş değiştirir. Ona, hayatın ve insanın yaratılış gayesini anlatır. Allah’a kul olmanın, O’na ibadet etmenin, O’nun rızasına uygun bir hayat yaşamının güzelliğini fark ettirir. Necip Fazıl, bu nur yüzlü ve gül yüzlü büyük insanla tanışması ânını 1940 yılında yazdığı bir şiirinde

“Allah dostunu gördüm, bundan altı yıl evvel,
Bir akşamdı ki, zaman, donacak kadar güzel.”11
mısralarıyla istenenin üzerinde tasvir eder. Onu tanımadan önceki hayatını, her şeyden habersiz, boşu boşuna yaşanmış bir hayat olarak görür:

“Tam otuz yıl, saatim işlemiş, ben durmuşum;
Gökyüzünden habersiz, uçurtma uçurmuşum.”12

Abdülhakim Arvasi’yle tanışmasından sonra, Necip Fazıl’ın sadece hayat karşısında aldığı tavır, yani yaşantısı değil, hemen her şeyi değiştirir. Necip Fazıl artık, kâinattaki müthiş nizamı gören ve bu nizam üzerinde düşünen, tefekkür eden bir şair olmuştur:

“Fikret, nasıl kurulmuş, iç içe bu iklimler?

Nasıl kaynaştırılmış, sesler, renkler, hacimler?”¹³

Bu tefekkür ufku, onu, Rabb’inin eserlerine karşı bir hayret ve hayranlık duygusuna götürmüştür. Bu duyguyu Necip Fazıl ne güzel anlatır:

“Atomlarda cümbüş, donanma şenlik;

Ve çevre çevre nur, çevre çevre nur.

İç içe mimari, iç içe benlik;

Bildim Seni ey Rab, bilinmez meşhur!”¹⁴

Necip Fazıl’daki bu iman, tefekkür ve marifet ufku, onun sanat anlayışını da bütünüyle değiştirmiştir. Artık fildişi kulesinden çıkmış, sanatını inandığı davanın emrine vermiştir. Sanat adlı şiirinde bu anlayışını şöyle dile getirir:

“Anladım işi, sanat Allah’ı aramakmış;

Marifet bu, gerisi yalnız çelik-çomakmış...”¹⁵

Necip Fazıl, Abdülhakim Arvasi’yle tanıştığı 1934 yılından 1943 yılında onun ölümüne kadar geçen zaman dilimi içinde, hayatına çeki-düzen vermiş, namaza başlamış, Efendisi’nin “devamlı olarak evlenmesi gerektiği işaretime”¹⁶ uyararak 1941 yılında onun huzurunda evlenmiştir.¹⁷ 1943 yılına gelindiğinde ise, 39 yaşındadır ve “gazetelerde giriştiği İslâmî mücadele yüzünden” eski çevresi tarafından yavaş yavaş dışlanmakta ve kendisine karşı menfi bir tavır alınmakta hattâ kendisiyle alay edilmektedir. O da İslâm’a daha iyi hizmet etmek ve düşüncelerini daha geniş bir kitleye yaymak için Büyük Doğu mecmuasını çıkarır ve elindeki ilk sayısıyla ve büyük bir heyecanla Eyüp’e Efendisi Abdülhakim Arvasi’nin yanına koşar. Dergiyi ona gösterecek, tavsiye ve dualarını isteyecektir. Fakat ev bomboştur. Çünkü Abdülhakim Arvasi, Bakanlar Kurulu kararıyla İzmir’e sürülmüş, ardından serbest bırakılmış, bir süre sonra da bu fânî dünyadan ayrılmıştır. “Artık Efendisi’ni dünya gözüyle bir daha göremeyecektir.”

Büyük Doğu mecmuası çıkar çıkmaz, büyük yankılar uyandırır ve bazı kesimleri ciddî bir şekilde rahatsız eder. Nitekimdevrin

Millî Eğitim Bakanı ve Necip Fazıl'ın yakın dostu ve onu Güzel Sanatlar Akademisi'ne öğretim üyesi olarak tayin eden Hasan Âli Yücel, Necip Fazıl'a Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki hocalığı ile Büyük Doğu'dan birisini seçmesini ihtar eder. Yani Necip Fazıl, açıkça öğretim üyeliği görevine son verilmekle tehdit edilmektedir. O, Büyük Doğu'yu seçer ve bu yüzden Hasan Âli Yücel'in emriyle Akademideki görevinden kovulur.¹⁸ Bundan sonra Necip Fazıl'ın hayatında, çok renkli, fakat acılarla, ıstıraplarla dolu bir mücadele dönemi başlar. Yıllarca Necip Fazıl'ı övecek kelime bulamayan, onu makam, mevki ve şöhrete boğan, onu Türk edebiyatının en büyük şâiri olarak gören ve gösterenlerin bir çoğu, ondaki değişimi ve İslâmî gelişimi bir türlü hazmedemez. Ondaki "yüz çevirir" ve onu "Sanatına kıyan geri adam diye yaftalar."

1943'te çıkan Büyük Doğu, 1944 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kapatılır. Necip Fazıl da Akademideki hocalığı dolayısıyla eksik yaptığı askerlik görevini tamamlamaya davet edilip Egridir dağlarına sürülür.

1945 yılında askerliğini bitiren Necip Fazıl, Büyük Doğu'yu hemen tekrar çıkarır. Dergi büyük bir ilgi görür ve o devir Türkiye'si için büyük satış rekorları kırar. Necip Fazıl, ayrıca Peyami Safa'dan Burhan Belge'ye, Reşat Ekrem Koçu'dan Sait Faik'e, Prof. Kazım İsmail'den, Prof. Şükrü Baban'a kadar birçok ünlü ismi dergide toplamayı başarmıştır. Fakat Büyük Doğu, 1946 yılında bu sefer de sıkıyönetim tarafından kapatılır ve Necip Fazıl da "halkı kanlı ihtilale teşvik" suçlamasıyla sıkıyönetim mahkemesine sevk edilir ve ilk defa hapse girer. Bu sırada büyük oğlu Mehmet üç, küçük oğlu Ömer iki, kendisi de 42 yaşındadır. Sonuçta mahkeme beraat kararı verir, hapisten çıkar. Fakat Necip Fazıl ve ailesi bu dönemde "aylarca ne yiyip içtiği belirsiz" bir şekilde büyük maddî ve mânevî sıkıntılar yaşar, çeşitli baskılara maruz kalır.

1947 yılında bir tüccarın yardımıyla Büyük Doğu'yu üçünü defa tekrar çıkarır; fakat dergide Rıza Tevfik'in "2. Abdülhamit'e hıyanetinden af dileyici" bir şiirinin yayımlanması sebebiyle,

derginin sahibi görünen eşi Neslihan Kısakürek'le birlikte bu sefer de "Türk milletine hakaret" suçlamasıyla hapse atılır.

Necip Fazıl, 1949 yılında Büyük Doğu Cemiyeti'ni kurar ve Anadolu'ya açılır. Anadolu çocuğuna sahip çıkmaya çalışır. Anadolu'nun tertemiz, pırıl pırıl gençleriyle ilgilenmek, onlara Büyük Doğu idealini aşılamağa ister. Yine aynı yıl Büyük Doğu mecmuasını dördüncü defa çıkarır. Fakat çok geçmez. Necip Fazıl tekrar tutuklanır ve dergi kapatılır. 1951'de dergiyi beşinci defa çıkaran Necip Fazıl, bu sefer de Aksekili bir tüccarın oyununa gelir ve dergisi tekrar kapanır.

Büyük Doğu, 1952'de altıncı defa hem de günlük olarak tekrar çıkar. Derginin bu defa da ömrü uzun olmaz. Necip Fazıl'ın tutuklanmasıyla yeniden kapanır. Necip Fazıl hakkında mahkeme bu sefer de beraat kararı verir, ama çile şairi "tam bir yıl üç gün, ölüm ve cinnetten ötede zindan acıları"21 çeker.

Büyük Doğu, 1953'te yedinci defa çıkar ve kapanır. Necip Fazıl beşinci hapsine girer. Fakat bütün bunlara alışmıştır artık o. 1954 yılında Büyük Doğu'yu sekizinci defa çıkarır. Bu defa da derginin her sayısı polis vasıtasıyla toplatılır ve böylece dergi iflâs eder. Fakat Necip Fazıl, bütün bu olanlar karşısında yılmaz, asla geri adım atmaz. O, inandıklarına bütün samimiyetiyle inanan bir dava adamıdır. Bu yüzden yaptığı mücadeleden asla vazgeçmez. 1956'da Büyük Doğu'yu dokuzuncu defa yine günlük olarak çıkarır. Sıkıyönetim yine kapatır ve Necip Fazıl altıncı hapsine girer.

Abdülhakim Arvasi'yle tanışması, İslâm'a gönül vermesi ve Büyük Doğu'yu çıkarmasıyla birlikte Necip Fazıl'ın hayatında ve sanatında yepyeni ve çok farklı bir dönem başlar. Büyük bir fikrî ve ruhî değişim yaşayan şâir, Muhasebe adlı şiirinde, kendisindeki bu değişimi ne güzel anlatır:

"Ben artık ne şâirim, ne fıkra muharriri!
Sadece, beyni zonk zonk sızlayanlardan biri!
Bakmayın tozduğuma meşhur Bâbıâli'de!

Bulmuşum rahatımı ben de bir tesellide.

...

Üstün çile, dev gibi gelip çattı birden: Tos!!!

Sen, cüce sanatkârlık, sana büsbütün paydos!

...

Rahminde cemiyetin, ben doğum sancısıyım!

Mukaddes emanetin dönmez davacısıyım!

Zamanı kokutanlar mürteci diyor bana;

Yükseldik sanıyorlar, alçaldıkça tabana.”22

Artık o, “horlanan”, “öksüz” fakat “büyük bir davanın” savunucusudur. Sakarya Türküsü adlı şiirinde Türk toplumuna şanlı mazisini hatırlatır:

“Hani Yunus Emre ki, kıyında geziyordu;

Hani ardına çil çil kubbeler serpen ordu?

Nerede kardeşlerin cömert Nil, Yeşil Tuna;

Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?

Mermerlerin nabzında hâlâ çarpar mı tekbir?

Bulur mu deli rüzgâr, o sadayı. Allah bir!”23

Kollarını bir makas gibi açarak,

“Durun kalabalıklar, bu cadde çıkmaz sokak!”24

diye haykırır. Toplumun içinde bulunduğu durumu, birkaç fırça darbesiyle harikulâde bir tablo çizen bir ressam gibi resmeder:

“Durum diye bir lâf var, buyurun size durum;

Bu toprak çirkef oldu, bu gökyüzü bodurum!

Bir şey koptu benden, şey, her şeyi tutan bir şey,

Benim adım Bay Necip, babamınki Fazıl Bey,

Utanırdı burnunu göstermekten sütninem,

Kızımın gösterdiği, kefen bezine mahrem.

...

Geçenler geçti seni, uçtu pabucun dama,

Çatla Sodom-Gomore, patla Bizans ve Roma!

...

Allah'ın on pulunu bekleye dursun on kul;

Bir kişiye tam dokuz, dokuz kişiye bir pul.
Bu taksimi kurt yapmaz, kuzulara şah olsa;
Yaşasın, kefenimin kefilî karaborsa!
Kubur faresi hayat, meselesiz, gerçeksiz;
Heykel destek üstünde, benim ruhum desteksiz.
Siyaset kavas, ilim köle, sanat ihtilâç;
Serbest verem ve sıtma, mahpus, gümrükte ilâç.
Bülbüllere emir var; lisan öğren vakvaktan;
Bahset tarih, balığın tırmandığı kavaktan!"²⁵

Ülkenin içinde bulunduğu, bütün bu olumsuz tabloya rağmen, öz yurdunda garip, öz vatanında parya olarak yaşayan, masum Anadolu'nun saf çocuklarına, durmadan umut aşılar:

"Bekleyin görecektir, duranlar yürüyenî;
Sabredin, gelecektir, solmaz, pörsümez yeni!"²⁶

Bu arada 1958 yılında onuncu defa çıkan Büyük Doğu, yine kapanır ve Necip Fazıl yedinci defa hapse girer. "1958 'Büyük Doğu'larından da yüklendiği, parça parça 100 yıla yakın mahkûmiyeti"²⁷ vardır. Bu durumda ne yapacağını düşünürken 1960 ihtilâli olur. Fakat ihtilâli yapanlar, önce Büyük Doğu'nun kapatıldığını radyodan duyururlar ve ardından Necip Fazıl'ın evini "polis ve asker dolu üç jip"le basıp, "eşinin kürk astarına kadar jilette söküp her tarafı ararlar." Necip Fazıl, önce emniyet müdürlüğünde sorgulanır, ardından merkez komutanlığına götürölüp "bir metre genişlik ve iki-üç metre uzunluğunda, basık, içinde teneşirimsi tahta bir kerevet, boğucu, daha doğrusu çıldırtıcı bir hücreye"²⁸ atılır. Bu hücrede "eli, kolu, dili ve yolu bağlı" Çile şâirini "posta erlerinin gözleri önünde, hallacın şilteyi dövmesi gibi, tokat, yumruk ve tekme altında hırpalarlar."²⁹ Daha sonra merkez komutanlığından Davutpaşa Kışlası'na getirilen Necip Fazıl, oradan da Balmumcu Garnizonu'na getirilir.³⁰ Çile şâiri Balmumcu Garnizonu'nda yazmasına müsaade edilen 50 kelimelik mektubunda eşine şu tavsiyede bulunur. "Her şeyinizi satar ve geçinmeye bakarsınız! Beni düşünmeyin ve hiç kimseye hâlinizi açmayın!"³¹ Necip Fazıl, Balmumcu Garnizonu'ndaki günlerini

“herkes uyuduktan sonra yalnız gözyaşı ve ibadette” geçirmektedir.

Necip Fazıl, çektiği bu acılardan sonra 1960 ihtilâlini yapanların çıkardığı “umumî basın affıyla” 100 yıla yakın mahkûmiyetten kurtulur ve Balmumcu Garnizonu’ndan salıverilir. Fakat kapıda bekleyen bir jip onu alır, eşinin ve çocuklarının gözleri önünde savcılığa götürüp teslim eder. Bu sefer de, basın affına bir istisna getirilerek, şâir Toptaşı Cezavevi’ne gönderilir. Necip Fazıl, Toptaşı Cezaevi’nde birbuçuk yıl hapis yatar ve birçok eserini orada yazar. Yazdıkları arasında modern Türk şiirinin en güzel örneklerinden biri olan Zindandan Mehmed’e Mektup vardır. Mehmed, Çile şâirinin büyük oğludur.

“Zindan iki hece, Mehmed’im lafta!
Baba katiliyle baban bir safta!
Bir de geri adam, boynunda yafta...

Hâlimi düşünüp yanma Mehmed’im
Kavuşmak mı?... Belki... Daha ölmedim!

Avlu... Bir uzun yol... Tuğla döşeli,
Kırmızı tuğlalar altı köşeli
Bu yol da tutuktur hapse düşeli...

Git ve gel... Yüz adım... Bin yıllık konak,
Ne ayak dayanır buna, ne tırnak!

...
Ses demir, su demir ve ekmek demir...
İstersen demirde muhali kemir,
Ne gelir ki elden, kader bu emir...

Garip pencerecik, küçük daracık;
Dünyaya kapalı, Allah’a açık.³³

Açıkça görülmektedir ki, Necip Fazıl’ın üslûbu son derece çarpıcı ve orijinaldir. Aynı zamanda sade, duru ama bununla birlikte derindir. Modern Türk edebiyatında birçok şair, dünya

görüşleri sebebiyle hapse girmiş, zindana atılmış veya sürgüne gönderilmiştir. Fakat bunlardan hiçbiri zindandan, bu kadar gür bir imanla haykıramamış, bu kadar umut dolu bir şekilde geleceğe bakamamıştır. O, zindanda en ağır şartlar altında yaşarken bile, ümitsizliğe kapılmamış, Anadolu insanına dâima tarihî misyonunu hatırlatmış, müjdelere vermiştir:

“Dua, dua, eller karıncalanmış;
Yıldızlar avuçta, gök parçalanmış.
Gözyaşı bir tarla, hep yoncalanmış...

Bir soluk, bir tütsü, bir uçan buğu;
İplik ki, incecik, örer boşluğu.

Ana rahmi zâhir, şu bizim koğuş;
Karanlığında nur, yeniden doğuş...
Sesler duymaktayım: Davran ve boğuş!

Sen bir devsin, yükü ağırdır devin!
Kalk ayağa, dimdik doğrul ve sevin!

Mehmed'im sevinin, başlar yüksekte!
Ölsek de sevinin, eve dönsek de!
Sanma bu tekerlek kalır tümsekte!
Yarın elbet bizim, elbet bizimdir!
Gün doğmuş, gün batmış ebed bizimdir!”³⁴

Onun bu şiirleri, Anadolu insanının vicdanında makes bulmuş, derin bir hayranlık uyandırmıştır. Türk milleti tarihinde ilk defa bir şaire “üstad” unvanını vermiş, onu büyük bir sevgiyle bağrına basmıştır. Ayrıca Necip Fazıl'ın bu şiirleri, Anadolu insanına, başını dik tutmasını, inandığı değerleri, hiç kimseye aldırmadan, en onurlu bir şekilde savunmasını öğretmiştir. O, yaşadığı devirde kendi ifadesiyle söyleyecek olursak, “surda bir gedik açan” adamdır.

Necip Fazıl hapisten çıkınca, mücadelesine devam eder. Büyük Doğu 1964 yılından 1971'e kadar dört defa daha çıkar ve kapanır. Çile şairi bu yıllarda Anadolu Konferanslarıyla

Bursa, Salihli, İzmir, Kayseri, Konya, Ankara, Van, Kırklareli, Rize, Manisa'ya kadar bütün Anadolu'yu dolaşır, hatta Almanya'ya Berlin, Köln ve Frankfurt'a kadar uzanır.³⁵ "Büyük Doğu Nesli"ni yetiştirmeye çalışır. Binlerce, onbinlerce insana hitap eder. Hep ümitlidir, Anadolu insanının geleceğine hep umutla bakar. Hiç durmadan-dinlenmeden Anadolu'ya tohum saçır. Bu tohumlar bitmezse toprak utanmalıdır. Utansın adlı şiirinde bu duygularını ne güzel dile getirir:

"Tohum saç, bitmezse toprak utansın!
Hedefe varmayan mızrak utansın!
Hey gidi küheylân, koşmana bak sen!
Çatlarsan, doğuran kısrak utansın!

...

Ustada kalırsa, bu öksüz yapı,
Onu sürdürmeyen çırak utansın!
Ölümden ilerde varış dediğin,
Geride ne varsa, bırak utansın!
Ey binbir tanede solmayan tek renk,
Bayraklaşmıyorsan, bayrak utansın." 36

Bu dönemde, Anadolu ve İstanbul'da gençlerle özellikle meşgul olur. Anadolu'dan İstanbul'a, Ankara'ya üniversitede okumaya gelen, Anadolu çocuklarının üzerine kol-kanat gerer. Onların elinden tutar, onları şanlı mazileriyle, ihtişam dolu kültürleriyle yüz yüze getirir. Bu gençler arasında bugün, devletin en üst düzey yöneticilerinden biri olan, Kayserili bir genç de vardır. Bu zeki Kayserili gençle birlikte onbeş-yirmi genci alıp, İstanbul Sultan Ahmet Camii'ne namaza götürür. Namaz çıkışında, bu gençlerin o günün modasının etkisinde kalan, daracık pantolonlarına, gömleklerine, uzun favorilerine ve saçlarına bakan Necip Fazıl'ın dudaklarından birden harikulâde bir söz dökülür: "Bu kubbelerin altı bu züppelerle dolmadıktan sonra, bu millet iflâh olmaz." Çile şâiri bu güzel, çil çil kubbelerin altını gençlerle doldurmasını bilen adamdır.

Necip Fazıl 1972 yılında evine çekilir. Büyük Doğu 1978'de onaltıncı defa çıkar ve kapanır. Çile şairi artık ihtiyarlamış, mücadele, ıstırap ve çile dolu uzun hayatı onu iyice yıpratmıştır. Artık büyük şâire dünya boş, odaları loş gelmekte, son ânını beklemektedir. Gelen meleğe safa geldin, hoş geldin demeye hazırlanmaktadır. İman dolu bir insan olarak, bir mümin olarak, onun için ölüm güzel şeydir. Bu inancını ne kadar da güzel anlatır:

"Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber...
Hiç güzel olmasaydı, ölür müydü Peygamber?"³⁷
Nihayet 25 Mayıs 1983'te bu fânî dünyadan
"Müjdecim, Kurtarıcım, Efendim, Peygamberim
Sana uymayan ölçü, hayat olsa teperim!"³⁸

dediği Efendisi'nin gittiği diyâra gider. Cenazesini binlerce genç, onun Büyük Doğu Nesli dediği nesil, parmakları ucunda götürür ve o günden bu yana onu dâima rahmetle, minnetle ve şükranla anar.

Kaynaklar

- 1.Necip Fazıl Kısakürek, Bâbıâli, 2.b. İstanbul, 1976, s. 21.
- 2.Necip Fazıl Kısakürek, O ve Ben, 5.b. İstanbul, 1987, s. 64.
- 3.Y.a.g.e., s. 67.
- 4.Y.a.g.e.,s.67.
- 5.Kısakürek, Bâbıâli, ss. 264-266.
- 6.Necip Fazıl Kısakürek, Çile, 12.b. İstanbul, 1987, s. 66.
- 7.Mehmet Kaplan, Nesillerin Ruhü, 1.b. İstanbul, 1967, ss.18-19.
- 8.Y.a.g.e., s.17.
- 9.Mehmet Kaplan, Edebiyatımızın İçinden, 1.b. İstanbul, 1978, s. 192.
- 10.Y.a.g.e., s.193.
- 11.Kısakürek, Çile, s. 74.
- 12.Y.a.g.e., s.35.
- 13.Y.a.g.e., s.37.
- 14.Y.a.g.e., s.20.
- 15.Y.a.g.e., s.39.

- 16.Kısabürek, 0 ve Ben, s. 130.
- 17.Y.a.g.e., s.162.
- 18.Y.a.g.e., s. 229; Kısakürek, Bâbıâli, s. 285.
- 19.Kısakürek, 0 ve Ben, s. 68.
- 20.Kısakürek, Bâbıâli, s. 285.
- 21.Y.a.g.e., s.328.
- 22.Kısakürek, Çile, ss.402-403.
- 23.Y.a.g.e., s.399.
- 24.Y.a.g.e., s.406.
- 25.Y.a.g.e., ss.406-407.
- 26.Y.a.g.e., s.404.
- 27.Kısakürek, Bâbıâli, s. 337.
- 28.Necip Fazıl Kısakürek, Cinnet Mustatili, 4.b. İstanbul, 1983, ss.300-301.
- 29.Y.a.g.e., s.302.
- 30.Y.a.g.e., ss.303-304.
- 31.Y.a.g.e., s.305.
- 32.Y.a.g.e., s.305.
- 33.Kısakürek, Çile, ss. 420-421.
34. Y.a.g.e., s.422.
- 35.Kısakürek, Bâbıâli, s. 254.
- 36.Kısakürek, Çile, s. 413.
- 37.Y.a.g.e., s.51.
- 38.Y.a.g.e., s.79

Tohum (Eser İncelemesi)/Hakan NUSRET / Üstad Sınıfı

TOHUM

Hakikat kesifleştikçe küçülür ve küçüldükçe gizlenir. Bir

tohum gibi...

Tohum, Necip Fazıl Kısakürek'in ilk tiyatro eseri olup 1935 yılında kaleme alınmıştır. O tarihlerde 30'lu yaşlara yeni ayak basan ve Abdulkhakim efendiyle de henüz tanışan Necip Fazıl, hafakanlarının ve çilesinin doruğa çıkmaya başladığı; arayışının ise Abdulkhakim efendiyle görüşmesinden sonra encamına erdiği ve şiir-ruh ilişkisinde de zirvede olduğu bir anda eserini telif etmiştir. Eser, maddeye verilen sahte gücün madde ötesiyle istirkabını(rekabetini), işin ukubete vardırılmasının iptalini ve ruhun zaferini anlatmaktadır.

Sinema ve tiyatro yönetmeni, aynı zamanda oyuncu olan ve ilk renkli Türk filmini çeken Muhsin Ertuğrul, sanatının zirvesinde olan Üstad Necip Fazıl'a tiyatro alanında da eser vermesi yönünde teklifte ve telkinde bulunmuştur. Kendisi hakkında komünist diyenlerin ve bunu da belgelerle ispatlamaya çalışanların aksine Muhsin Ertuğrul Üstadın deyişiyle "hiç de zannedildiği gibi değildir. Ve komünizma ile alakası olmayan birisidir. Muhsin Ertuğrul, "güzel"i ve "çarpıcı"yı gördüğü her yerde kendisini teslim eder."

Kararını verip eserini bir haftada telif eden Üstad Necip Fazıl, başrolünü yani "Ferhad Bey"i canlandıran Muhsin Ertuğrul'un oynadığı "Tohum"u İstanbul Şehir Tiyatrosunda sahneye sunmuştur. Bu, sanatseverlerce ilgiyle karşılanmıştır. Fakat piyes, genel anlamıyla değerlendirildiğinde eserin kalitesine yakışan alakayı bulamamıştır. O tarihlerde de tiyatroya karşı ilginin az oluşu, alışılmışın dışında ve olağanın ötesinde olan "Tohum"un karşılaştığı mey'usu(yeisi), Üstadın bundan sonraki tiyatro eseri olan "Bir Adam Yaratmak" ile kırmıştır.

Eserdeki olaylar Maraş'ın Fransızlar tarafından hunharca işgali sırasında Maraş'ta geçmektedir. Başkahramanımız Maraş'ın soylu ailelerinden birisine mensup olan, okumuş, bilgili "ey münevverler" olarak bilinen kuru Batı taklitçisi ve öz benliğini yitirmiş mahut güruhtan uzak olan, ercüment kişilikli 39 yaşındaki Ferhat Bey'dir. Kendisi kuru aklın, düz mantığın mantıksızlık olduğunun, işin ruhta ve keyfiyette hayat bulduğunun örneklerini gösteren birisidir. Ve

Anadolu'nun ruhunu yansıtmaktadır. Bizler için önemli ama oldukça geride seyrettiğimiz "düşünme ve ruh" mevzusunda milli şahlanışımız –Maraş-Anadolu; ruh-madde– ilişkilerinde düşünme ve aksiyon buutlu pırıltılar, farklı enstantaneler sergilemektedir. İşe madde ötesinden bakabilmesi ile de eserin mesajını muhatabına verebilmektedir. Eserden bazı diyalogları aşağıya iktibas ederek değerlendirmelerimize devam edelim.

.
. .
.

FERHAD BEY – ... Biz çoktan beri kaybettik aklımızı. Onu çoktan beri rüzgâra savurduk (Ayağının ucundaki iskemleyi çizmesinin ucuyla çeker, üstüne basar) Bir avuç Maraş'lı memleketinizi yabancıya teslim etmemeye karar verdiğiniz zaman, yaptığınız hareket bundan daha mı akla yakındı? Hiç kendinizi düşmanınızla karşı karşıya koydunuz mu? Kaç kişisiniz, kaçınızın eli ayağı tutar, kaç kurşununuz ve kaç bıçağınız var? Karşınızdaki kimdir? Top, mitralyöz, tank nedir? (Sesi yükselir) Siz hâlâ dedelerinizden kalma baltalarla kılıçları başucunuza asa durun! Sizin gibi insanların binini, milyonunu fare öldürür gibi ilâçla, dumanla öldürüyorlar, farkında mısınız? (Sesi alçalır) Onlara, biz Allah'a inanmış insanlarız, ölüm korktuğumuz şey değildir, dediniz. İşte söyleyebileceğiniz biricik söz buydu.

BİRİNCİ AĞA – Evet amma, akıl dedikleri...

FERHAD BEY – (Gene keser) Size bunları aklınız mı yaptırdı. Sizin akıl diye bellediğiniz şey parmak hesabı gibi birkaç sayıdan başka ne bilir? Gözüne gösterilen, ayağına getirilen şeyleri ölçüp biçmekten başka neye yarar? Akıl ne kendi başına birşey görebilir, ne de kendi başına bir iş başarabilir. Onlar akıllarıyla top yaptılar. Biz yapamadık. Şimdi, biz aklımızdan başka bir tarafımızla bir iş yapabilirsek yapacağız.

FERHAD BEY – Biz burada muharebe etmiyoruz. Muharebe dediğimiz, tüfeği olana karşı tüfekle, mızraklıya karşı

mızrakla ve tırnakla döğüşene karşı tırnakla yapılan şeydir. Onun için her hayvan, kendi cinsindeki hayvanla en güzel boğuşur. Onlar üzerimize hortumla ateş sıkıyor. Bizim sırtımızda gömleğimiz bile yok. Ateş geldiği zaman sırtımızda bir patiskanın bile mukavemetini bulamıyor. Biz burada muharebe etmiyoruz. Bir sivrisinekle bir ejderhayı dövüştürmek gibi sihirbaz işine benzer bir tecrübe yapıyoruz. Ateşi kanla söndürmek, çeliği etle körletmek ve maddeyi ruhla durdurmak gayretindeyiz. Bırakın, içimizden kim ne dilerse yapsın! Bırakın ruh tecrübesini yapsın! Yaptığımız doğru mu, eğri mi bilmiyoruz. Hangi iş doğru, hangisi eğri bilmiyoruz. Bütün doğruların bir anda eğri, bütün eğrilerin bir anda doğru çıktığını gösteren fevkalâde anlar yaşadık... Bu anların kitapta ve hesapta yeri yok. Bu anlar ruhundur. Bu anlarda hâdiseler her kanun ve her hesabın üstünde, aklın uzanamayacağı bir yerden idare edilir. Biz burada muharebe etmiyoruz. Biz, ruhun tarafı, sivrisineğin tarafı; madde aklının tarafına, ejderhanın tarafına son imtihanımızı veriyoruz. Bırakın, isteyen istediğini yapsın! Madem ki, akıldan imdat yok. Madem ki, akıl bir maşrapa su gibi alacağı kadar alıyor, yerin dibine geçsin o bir maşrapa su! Bırakın ruh tecrübesini yapsın! (Ferhad Bey, karşısında, kendisini dinleyen Ağaya yaklaşır, iki kolundan yakalar. Sesi tatlılaşır)

FERHAD BEY – ...Onlar için bütün sır maddenin kabuğundadır ve onu görmekle nihayete erer. Onların ağaç diye anlayacakları şey, toprak üstündeki çıplak gövdedir. Kök, onlar için karanlık ve içinden çıkılmaz bir düğüm, tohuma gelince...

FERHAD BEY – Biz bu ruhu tanımıyoruz. Çünkü bu ruh dal budak salmış bir ağaç gibi göz önünde fışkırmış hakikatlerden değildir. En derin ve en gizli hakikatlerdendir. Hakikat kesifleştikçe küçülür ve küçüldükçe gizlenir. Bir tohum gibi.

YOLCU – Bir tohum gibi mi?

FERHAD BEY – Madde açık, ruh gizlidir. Bütün hakikatler ruhundur.

.
.

Herşeyi görünenden ibaret sayan, gerçek ancak görünendir telakkisini savunan ruhsuz rönesans kafasının, "sır ancak ağacın gövdesindedir" diyen kör gözleri hakikatten uzaktadır. Kara deliklerin varlığı, sonsuz kütleden ve ölçülemeyecek derecede küçüklükten müteşekkil hacimden ibarettir. Kara delikler kendilerinden hacimce büyük olan birçok cisimden daha büyük bir kuvvete sahiptirler. Ve varlıkları, sırrını ifşa etmemiştir... Hakikatleri kesif ve küçük, o nispette de gizli. Aynen tohum gibi. İşte, bu da eserin(Tohum'un) doğrular manzumesi olduğunun ispatıdır.

Tohum, hikmeti maddenin ötesinde göremeyenlerin, çiçek(e)meyenlerin, inhirafa uğramışların(yoldan sapmışların), asırlardır kaygısını çekmediğimiz fikirsizliğin ve yine asırlardır elini bırakıp kaygısını çekmediğimiz için bu hallere gelişin ters istikametteki muştusu olan fikirsizliğimizin, insanın maddeye değil maddenin insana hükmetmesinin, elhasıl sonsuzluğa talipsizliğin ve sonsuzluk kaygısı çekmeden sonsuzluğa talipliğin, aklı ruhun eline vererek berhava edilişidir.

Tohum, Anadolu'nun yani bizim ruhumuzun yansıtılmasıdır. Ne olduğumuzun değil, nasıl olmamız gerektiğinin ipucudur.

Dünyanın öteki ucundan Anadolu'ya gelip makinelerine Anadolu'nun fotoğraflarını yerleştiren ama bir şeyini, ruhunu, yani aslında hiçbir şeyini makinelerine yerleştirmeyen maddeci Batı aklı, bizi yansıtmaktan ne kadar da uzak.

Türkülerinden velilerine, bakışından ağlayışına, kilimlere dokunan hasretten aşkına, maşukundan bayramlarda şeker toplamaya gelen çocuklara kadar ve sadece bunlar değil, aynı zamanda Erzurum'daki Çifte Minare'sinden İstanbul'daki Ayasofya'sına, Sümela Manastırı'ndan Selimiye Camii'ne kadar her şey Anadolu'dur ve Anadolu işte bunlara yüklenen ama görünmeyen manalarla hakikatini bulur. Ve bunları anlayan birisinde şu sır tecelli eder: Madde açık, ruh gizlidir.

Bütün hakikatler ruhundur...

İşgalin sürdüğü esnada gerçekleşen hakikat tasvirlerinin, madde-ruh ilişkisinin Ferhat Bey'in dilinden çarpıcı şekilde anlatılması, bunların yanında işbirlikçi diye bildiğimiz toprağına mukallit suyu dökülmüş içerdeki sefiller, eserde sair fikirlerin hengamesinde kendilerini Ferhat Bey'in karşısında temsil ettirmişlerdir.

Eğer yokluk varsa bu varlık niye? diye inanan ama bunu tefekkür edemeyenlerin çoğunluğu oluşturduğu eserde, tefekkür sahneleri kendisini göstermiş ve karanlıkta denizde yansıyan ay ışığı misali yakamozlar saçan ama hiçbir yakamozun elle tutulamadığı gibi sadece ilham ve işaretçi diye algılandığı sahneler oldukça güçlü, etkileyici ve düşünme anlamında beyni zonklatici ölçüdedir.

Üstadın bu eserinde rol alan diğer kişileri genel anlamıyla tefekkür etmeden inananlar ve komitacılar diye belirtmiş bulunduk.

Üstad'ın tiyatro alanındaki eşsiz ve otoriter konumunu daha ilk tiyatro eserinde (Tohum) fark ediyoruz. Adı şiirde Fuzulî'lerle, Şeyh Galip'lerle birlikte anılan Üstad, tiyatro alanında da hiç şüphesiz Shakespeare'ler ile birlikte anılmaktadır. Bu, kendisinin hakkını teslim etme adına atılan bir adım olsa da yetersizdir. Tiyatro, edebiyat türleri arasında entelektüel kesimin ilgisini daha fazla çekmesine rağmen bizim edebiyat sahamızda bu ilgi yerini bulabilmiş değildir. Buna bağlı olarak Üstad'ın tiyatro eserleri de olması gereken yerde yani sahnede hakkı olan yeri alabilmiş değildir. (Bu hususta, üzerinde orak-çekiç bayrağı dalgalanan tiyatro sahnesinin, Üstad'ın İslam davasını her yönüyle anlatan ve savunan eserlerine rest çekmesinin de önemli bir amil olduğu unutulmamalıdır.)

Genel hatlarıyla değerlendirdiğimiz ve şiirlerinde olduğu gibi içimizdeki oluşların dışarıya tam anlamıyla yansıtılıp anlatılabildiği "Tohum", Üstad'ın şaheserleri arasında yerini almıştır.

Üstad Sınıfı / Hakan NUSRET

Tasavvufun Değiştirici Yönu, Necip Fazıl Ve Ehl-i Sünnet Anlayışı

TASAVVUFUN DEęİŐTİRİCİ YÖNÜ, NECİP FAZIL VE EHL-İ SÜNNET ANLAYIŐI

Hilmi UÇAN

'Tasavvuf' sözcüğü, 'tarikât' sözcüğüyle eş anlamlı bir sözcük. Ne var ki günümüzde, 'tasavvuf' farklı, 'tarikât' farklı anlamları çağrıştırıyor, 'tasavvuf' sözcüğüne olumlu, 'tarikât' sözcüğüne olumsuz anlamlar yüklenmiş. Bu sözcüklerden birincisini kullanmayı tercih edersek, tasavvuf bizim kültür tarihimizde inkâr edilemeyen bir olgudur. Mevlâna'yı, Yunus Emre'yi, İmam-ı Rabbâni'yi, Mevlâna Hâlid-i Bağdâdi'yi... Kimse yok sayamıyor. Didaktik öğütler verileceği zaman da, çoğunlukla bu zatlara başvurulur.

Tasavvufun çok değişik tanımlamaları yapılmış. 'Tasavvuf, kalbin işitmesi'dir; 'tasavvuf, takva medresesi'dir; 'tasavvuf, ihlâs ilmidir'; 'tasavvuf, yokluk anında sükûnet ve rıza, varlıkta dağıtma ve îsardır' (kendisi ihtiyaç sahibi iken başkasına verme); 'tasavvuf, edep'tir... (1) Tasavvuf, helalden kazanılanın hesabı olduğunu, haramdan kazanılanın cezası olduğunu unutmamaktır.

Tasavvufi gelenekte 'kalbi küfürden dimağı da olumsuz düşüncelerden tasfiye etmek' amaçtır. 'Eğitimi ise Kuran-ı Hâkim ve Hadis-i şerif'tedir.' Tasavvuf, 'bürhan'a ulaşmaktır: 'Bürhan kalbin dilinin konuşmasıdır. Mevlana'nın bahsettiği gibi, 'Hakka ibadet etmeye muvaffak olan kalp, bedeninin herhangi bir azası harama yanaştığı vakit rahatsız olur. Tasavvuf, tasfiye ve tezkiyeden ibarettir. Tasfiye kalbi

Allah'ın yasaklarından ve bu yasakların düşüncesinden temizlemektir. Tezkiye ise Allah'ın emirleriyle nitelenmek'tir. 'Günah anında ölü, güzel amelleri yapmak anında diri olmak'tır. Tasavvuf tevbedir. 'Tevbe' kişinin 'yaptığı günahlardan dönmesidir. Döndükten sonra da günahı her aklına geldiği an üzölmek; yanmak, yakılmak, istiğfar eylemektir. (2) Tasavvufun bir 'hal ilmi' olduğunu, niteliğinin tanımlanamayacağını söyleyenler de vardır.

Kimi insanın kimi sanatçının yaşamında kırılma noktaları vardır. Yaşadığı bir olay, karşılaştığı bir kişi o güne kadar dünyasında yer eden kabul ve redlerini değiştirir. O andan itibaren farklı, o güne kadar izlediği yönün tersine bir yöne yönelir. Necip Fazıl'da bu sanatçılardan birisidir. Necip Fazıl'a Doğu'dan ve Batı'dan birçok örnek eklenebilir.

Necip Fazıl'ın yaşam öyküsüne, eserlerine baktığımızda üç belirgin çizgi açıkça görülür: şiir, tasavvuf ve düşünce.

Necip Fazıl'ın eğitim ve öğretim yaşamında Mekteb-i Fünûn-ı Bahriye var. Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Akseki, Hamdullah Suphi, İbrahim Aşkî de bu okuldan hocaları. Hocalarından İbrahim Aşkî O'nda önemli izler bırakır. İbrahim Aşkî'den alarak okuduğu kitaplar arasında Sarı Abdullah Efendi'nin Semeretü'l Fuad (Gönöl Meyveleri), Divan-ı Nakşî gibi kitaplar var. Tasavvufi anlamda O'nu 'çarpan' kişi Abdülhakim Arvasi Hazretleridir. Ancak Necip Fazıl'ın kumaşında tasavvuf, sözlük anlamıyla, Abdülhakim Arvasi Efendi ile tanışmadan önce de vardır. Yaratılışından gelen bir başka özellik şairliğidir, 'genç şair'dir, 'şair'dir, 'sultânü's-şuarâ'dır. Nazım Hikmet ile aynı okulda okur; Nazım Hikmet, kendisinden bir iki sınıf üstte bir öğrencidir. Okulda Necip Fazıl'ın lakabı 'şair'dir.

Mekteb-i Fünûn-ı Bahriye'nin dördüncü sınıfını okumak istemez, ayrılır ve 17 yaşlarında Daru'l Fünûn'un Felsefe Bölümü'ne kaydolur. Yine bu yaşlarda Yahya Kemal, Refik Halit, Ahmet Haşim ve diğer ünlü edebiyatçıların yazdığı Yeni Mecmua'da şiirleri yayınlanmaya başlar. Ahmet Kutsi Tecer, Ahmet Hamdi Tanpınar fakülteden arkadaşlarıdır. Böyle bir kumaşı dokuyan,

ona yepyeni bir 'ufuk' kazandıran kişi ise Abdülhakim Arvasi Efendi'dir.

Üstadı ile tanışmadan önce 'her şey 0'nda gizli bir düğüm'dür, bir 'bilmece'dir, 'yıkık ve şaşkın'dır, 'rüyalarında bir cinneti' içmekte, 'ben kimim? Sorusunun yanıtını aramaktadır. Abdülhakim Arvasi Hazretlerini, Paris dönüşü, İstanbul'a dönünce tanır. Bu tanışmayı ruhunun 'büyük zelzelesi' (3) olarak ifade eder. 'Şu kadar yıllık kâinat' 0'na, 'yeni baştan ve teker teker gerçekleştirilmeye muhtaç' (4) görünür. 0'nu tanıdıktan sonra 'bir hendeğe düşercesine kucağına düşer gerçeğin' ve geçmişinde geleceğinde 'bilmece'si'ni çözer: 'Biricik meselesi sonsuza varmak'tır, Allah'a kulluk yapabilmek, 'zorlu nefsinin diz çöktürebilmek'tir. Bu tanışmadan sonra artık evreni, insanı, insanın görevini belirlemiştir.

Necip Fazıl Abdülhakim Arvasi Hazretlerini tanımadan önce çektiği acı ve sıkıntıyı 'ağrı çeken diş'e benzetir. Yaşadığı buhranı İmam-ı Gazali ile karşılaştırır. Mürşidini bulduktan sonra da bütün dünyasının 'bir sarsılıştta yıkıldığını' söyler. Bu yıkılışı şöyle dillendirir:

Bana, yakan gözlerle bir kerecik baktınız
Ruhuma büyük temel çivisini çaktınız

Mürşidini tanıdığı an, kendi kendinin tam bir değişime uğradığını görür: 'her şeyi o türlü kaybettim ki Allah'ı buldum' (5) diyecektir. Önüne 'yepyeni bir dünya' açılmıştır ve bu tanışmadan sonra da 'ağır bir borç senedi imzalamış' olduğunu söyler. İmzaladığı bu borç senedi 'nefsine diz çöktürebilirse', inancını dillendirebilirse, haykırırsa bu borç ortadan kalkacaktır. Mürşidinin yanında iken 'yıkılıp, arındığını' hisseder. Ama yanından 'ayrılır ayrılmaz da kendisini hep iptilalarının' (6), o eski alışkanlıklarının içinde bulur.

Mürşidini tanıdığı anda kendi ifadesiyle '30 yaşlarında', Abdülhakim Arvasi Hazretleri ise 74 yaşındadır. 'Zifiri karanlıkta bir gölge gördüm' der. 'Kimsin sen?' diye sordum.

İrşad edicinin habercisi' dedi. Kendisine bu meçhul kişi tarafından adres verilir: 'Sırvermez'e git. Tesbihçiler, Kapalı Camii Sokağına gir, Yıkık Çeşmenin karşısında 9 numara' (7). Bu adrese gider.

Mürşidinden ilk öğrendiği dünyanın anlamı, dünyanın geçiciliği ve bir hesap kaygısıdır. İlk sorduğu sorulardan birisi şudur: 'Dünya (...), bir çocuğu kandırmak için bütün insanların birlik olup uydurduğu bir yalan olmasın? Bütün yeryüzü bu müthiş yalanın korkunç nizamından ibaret. Tabut içinde gidenler de mahsus kaskatı kesiliyor ve mahsus dudaklarını kıpırdatmıyor' (8). Tabut içinde gidenler de diridir 0'na göre. Bu sözler kabir hayatının, öte dünya düşüncesinin veciz ifadesidir.

Başlangıçta kolay teslim olacak bir kişiliği yoktur. Sorular sorar, hatta mürşidini yönlendirmeye çalışır. Mürşidi onu bu konuda şöyle uyarır: 'yolu İrşad ediciden beklemiyordun da, sen ona yol gösteriyorsun' senin, sırtında dilediğin yolu aşmaya mahsus bir merkebe mi ihtiyacın var, bir rehber mi?'(9) diye sorar.

Mürşidinin çok sade, çok açık, 'fikri, gözyaşlarının içinden süzülüyormuş gibi ağlamaklı' bir sesle söylediği sözler 0'nu can evinden yakaladığı gibi, ıstıraplarının, kişisel ve toplumsal sorunlarının nedenini de açıklar: 'Artık anlıyoruz: Allah dünyamızdan çekilmiştir. Bunalıyoruz, bunalıyoruz!' (10) Büyük Doğu dergisine kapak olarak şu başlığı atacaktır: 'Allah'a itaat etmeyene itaat edilmez.'

Necip Fazıl'ın hiçbir zaman mal biriktirmek gibi, çocuklarına bağ, bahçe bırakmak gibi bir amacı olmamıştır. Para 0'nu değil, 0 parayı yönlendirir. Başkalarının aklının alamayacağı miktarda paraları bahşiş olarak verir; paraya esir olmaz, parayı esir alır. 'Geride evlad u ıyal var' diyenleri hoş görür. 'Bütün derdi fazladan bir demet soğan, bir şişe yağ ve iki saat istirahattan ibaret bir sınıfın ıstırabı'nı küçümser. Bunun yerine 'insandaki büyük ve mücerret idrak ıstırabını' koymak ister.

Necip Fazıl olgucu bir mantık yürütmenin ötesindedir. Lâyık

olana inanana Allah'ın, bütün sebep-sonuç ilişkilerini iptal ederek önüne yeni olgular, oluşumlar koyabileceğine inanır. 'Allah'ın lütfu, bu... Verdiğini ve erdirdiğini sınırlandırabilmek kimin iktidarında?' (11) diye sorar. Allah'ın Kadir (her şeye gücü yeten), Muktedir (gücünün yettiğini gösteren), Aziz (mutlak galip) sıfatlarının sırrının keşfi olarak üstadından duyduğu şu sözler O'na bu inancı verecektir: 'Batmayacağına inanarak suya bas yürür gidersin. İmkânsız olan belki buna inanmandır, su üstüne yürüyebilmen değil! İnanmak, insanoğluna vaat edilen bütün mucizelerin anahtarı... İnanmaya memuruz. Bugüne kadar insanlık her neye ve nasıl inanmış olursa olsun, yalnız inanmanın eserini vermiş... İnanmış toprağı ekmiş... İnanmış, şehirleri kurmuş... İnanmış, meydanları açmış... Ve inanmış insanların başı üstüne, çın çın öten kubbeler çekmiş... Sadece inanmış... İnsanlık şimdi inanma devrinin tam kemalinde' (12)

İnancında hiçbir ikilemi yaşamaz. Bu çerçevede 'bize âlemlerin Rabb'ine teslim olmamız emredilmiştir. Bize bütün hal ve hareketlerimizde âlemlerin Rabb'i olan Allah'a teslim olmamız ve sadece ona ibadet etmemiz emredildi' (13) ayetinin sırrını kavramıştır.

Bu inancı da tasavvuf terbiyesinden alır. Tasavvufun öngördüğü kurumsal yanı çok iyi bilir, çok iyi anlatır. O'na göre 'tasavvuf, İslam ruh ikliminin su gibi, güneş gibi, ağaç gibi ana unsudur' (14) 'İslam ruhunun kaynağıdır' ve kendisi de 'bütün duygu ve düşünce feyzini tasavvuftan almakta'dır. (15) O'nun 'mütekebbir'(16) kişiliğe sahip olduğu söylene de Yaratıcısına kulluk bağlamında hiç de gurulu değildir, kendisini hiç de büyük görmez; inancını dile getirirken ne kadar celadet sahibiyse, yaşantısını düşündüğünde, dile getirdiğinde o kadar mahviyet içindedir, bir iç yangınını yaşar, af ve mağfiret diler.

Mürşidini tanıdıktan sonra böyle bir dönüşümü yaşayan Necip Fazıl, İslam adına önce çıkan bazı kişilikleri eleştirdiği için eleştiri alır. O delil, kaynak, kanıt gösterme gereksinimi duyan bir kişiliğe sahip değildir. Öğrenir,

yargısını ortaya koyar. Bir olay, bir kişi hakkında yargısını ortaya koyarken de olduğu gibi ortaya koymaz: O'nun amacı yanlış bildiği düşüncelerden, akımlardan gençliği korumaktır; acelesi vardır; bir ömre sığdırmak istediği çok şey vardır. Yargısını yerine göre trajik, yerine göre dramatik bir şekilde dile getirir; kızdığı, sevmediği kişiyi de gülünçleştirir. Bir abartıdan söz edilebilir belki ama amacı yanlış gördüğü düşüncelere dikkat çekmektir.

'Kaba softa ham yobaz' en çok kullandığı eleştiri deyimidir. Bu sıfat tamlamalarını İslam'ın dışındaki olanlar için kullandığı gibi, İslam'ın içinden gelen insanlar için de kullanır. 'Akıl anarşisine kapılmış', İslam'ı sadece matematik ile açıklamaya çalışan kişileri adı, ünü ne olursa olsun, eleştirir. Ustalarını reddeden, mezhep bağlamında geleneği eleştiren, geçmişteki mezhep imamlarına dil uzatanları sevmez. 'Ustasını red ve iptal temayülü' (17) olanları, 'din içinden tasavvufu red davranışı', 'şeytani bir teselli' olarak niteler. Bunlara 'İbn-i Temiye çırakları', 'virgül şahıslar' der ve bu şahıslar O'na göre 'virüs yaymaktadırlar' (18). Bunların ruh hallerini de 'tasavvufu anlamakta en nasipsiz zihin ve ruh haleti' (19) olarak niteler. Necip Fazıl için tasavvuf, 'şeriatın öngördüğü hiçbir noktada ondan ayrılmaksızın devam eden' bir yoldur.

Bu noktadan itibaren Ehl-i Sünnet anlayışının en keskin savunucusudur. Yetmişli yıllarda 'bize Kuran yeter' diyenleri şöyle eleştirir: 'Resulünden değil Allah'tan emir kabul ederiz diye ayla sudaki aksini birbirinden ayırmaya yeltenci, bu sefil ve topyekûn gönül verimlerinden mahrum çeşitli mecnunlar, saf ve som sünnet ve cemaat ehli itikadına bağlı şanlı yürüyüşün ayakları altında ezilmedikçe hiçbir başarı elde' edilemez. O'na göre bu tür insanlar, 'yangın yeri arasında seksek oynayan başıboş çocuklar'dır, 'derinlik budundan' yoksundurlar. Bunlar 'kafalarıyla iman etmek isteyen inatçı horoz taslakları'dır. (20)

Necip Fazıl, 'sahabelerin hepsini müctedih' olarak kabul eder. Sahabeye dil uzatanı sevmez, eleştirir. O'na göre 'sahabeye

toz kondurmamak, sünnet ve cemaat ehline mahsus edeplerin başında' (21) gelir: 'Sahabi sıfatını muhafaza edici hiçbir ferde dil uzatma hakkı hiçbir fertte mevcut değildir ve bu ölçü, doğru yolun biricik yaftası 'Sünnet ve Cemaat Ehli'nin başlıca şiarıdır.' (22)

Hazreti Ebubekir ve Hazreti Ömer döneminin, Hazreti Peygamber'in sağlığındaki döneme benzer bir şekilde geçtiğine; Hazreti Osman zamanında 'mülk ve dünya kokusunun gelmeye başladığına' (23) inanır. Necip Fazıl bu bağlamda aynı eserinde, 'Hazreti Muaviye'nin hem nefsi hem de Hazreti Osman hakkındaki bir sözü'nü aktarır: 'Ne Ebubekir dünyayı istedi, ne de dünya O'nu... Dünya Ömer'e yöneldi ama Ömer onu kovdu. Osman'a dünyadan bir parçacık bulaştı. Bizse büsbütün dünyaya bulaştık.'

Hazreti Ebu Zer'i günümüz Müslümanlarının önüne çokça çıkarır. Ebu Zer'e benzeyebilecek müminlerin çoğalmasını sıkça gündeme getirir. O. 'doğru yolun sapık kolları'nın önündeki en büyük engellerden birisidir. O'nun gözünde Hazreti Ebu Zer bir 'hassasiyet' abidesidir. Yoksulların yanında yer alan bir zirve isimdir. 'Üst üste istiflendirilen altın ve gümüş sahiplerine çatmaktan ve onları dünya ejderhası tarafından yutulmamak için uyarmaktan başka bir derdi yoktur' O'nun. 'Niçin zenginlerden alıp fakirlere dağıtmıyorsun' (24) sözü Halifeye söylenen bir sözdür. Ebu Zer 'saf ve berrak İslam zemininin en hararetli ve en hareketli şahsiyeti'dir. Yalnız başına ölür. Hazreti Peygamberin de 'dünyaya Ebu Zer'den üstün dili ve kalbi sadık adam gelmedi' dediği bir kişidir. Ebu Zer'in seksen yaşlarında ölümünden sonra da 'doğru yolun sapık kolları' hızla artacaktır.

Necip Fazıl'a göre ilk sapık da Abdullah İbn-i Sebe'dir. Sonrasında 'Emevilerin, önlerinde çığırtkan gezdirerek kendilerine ilân ve nefslere hürmet talep etmelerini İslam'da kötü bid'at -uydurma yenilik-lerin başı sayar.' (25) Konuşanların, eleştiri getirenlerin, doğru olan sizin yaptığınız değil diyenlerin, iktidarın verdiği görevi kabul etmeyenlerin susturulmaya çalışıldığı, sürgüne gönderildiği, tutuklandığı bir dönemdir bu dönem. Abdullah İbn-i Sebe de bu

çatışmaları körükleyenlerin başında gelir. Hazreti Osman'ın şahadetiyle de 'fitne kapısı sadece açılmış değil, bir daha kapanmayacak şekilde' (26) kırılmıştır.

Necip Fazıl itikadi anlamda bir kopuşu sergileyen Mutezile (kopup ayrılanlar) mezhebini de eleştirir. O'na göre mutezile, 'İslam'daki derin ve sırrî tefekkür yerine ilk ve sığ bir felsefe özentisi ve yeltenişinin eseridir. (...) Tarih boyunca bütün yobazlık müesseselerine maya teşkil eden Mutezile kafası'dır. Bu noktadan sonra da Hazreti İsa'ya uyan 'Romalı müminlere yapılan işkenceler Sünnet ve Cemaat ehli yolundakilere yapılmaya başlanmıştır. Şu farkla ki Roma'da müminlere işkence edenler putperestlerdir, bunlar güya Müslüman. Zulüm görenlerin başında hak mezhep kurucularından Ahmet Bin Hanbel'(27) gelir. Necip Fazıl hicri 7. yüzyıla kadar olan 'sapıklık'ları 'akıl anarşisi'ne bağlar ve bu anarşinin daha sonra da devam ettiğini belirtir.

Bu bağlamda Hamidullah, Mevdudi, Seyyid Kutub, Cemalettin Efgani, Muhammed Abduh da O'nun eleştirisi oklarından kurtulamazlar. İtikatta iki (Maturidî ve Eş'ari), amelde dört mezhebin (Hanefi, Şafi, Maliki, Hanbeli) görüş ve anlayışlarına sığdıramadığı herkes bu eleştiriden nasibini alır. Necip Fazıl eleştirilerinde aşırı mı gitmiştir? 'Yüceltmek, idealize etmek, trajedi haline getirmek O'nun kişiliğinin bir parçasıdır. (...) bir vakıayı olduğu gibi görmek ve öylece kabul etmek kendisine adeta men edilmiştir.' (28) Ölüp öte dünyaya geçen bu insanları yargılamak Allah'a aittir. 19. ve 20. yüzyılın yenik düşmüş Müslümanlarının aralarından çıkan bu ve benzeri aydınların, din bilginlerinin de, bu yüzyıllarda egemen olan düşünce-düşüncelerin kirleri ve yanlışlıklarına bulaşabileceklerini göz ardı etmemenin gerekli ve şart olduğunu hatırlatması açısından Necip Fazıl'ın eleştirileri oldukça anlamlı ve değerlidir. O doğru olduğuna inandığı bir düşünceyi haykırarak ve feryat ederek ilân eder.

Düşünce ve fetva, akıl ve kalbin birleşmesiyle, 'takva' ile üretilebilir: Gözleri olan da görmeyebilir, kulakları olan da

işitmeyebilir, akli olan da düşünemeyebilir. 'Onların kalpleri vardır, lakin onlarla (kalpleriyle) kavramazlar' (29), doğruyu yanlıştan ayırt etmezler, düşünmezler; 'hiç yeryüzünde dolaşmadılar mı? Zira dolaşsalardı elbette düşünecek kalpleri, işitecek kulakları olurdu. Ama gerçek şu ki gözler kör olmaz, göğüsler içinde ki kalpler kör olur' (30) uyarıları din adına, bilim adına konuşacak kişiler için de son derece önemli uyarılardır. İmam-ı Gazali bir büyük günahı işleyenden çok fazla korkmadığını; zira büyük günahı işleyenin de, işlediği fiilinin de ortadan kaybolup gideceğini; ama yanlış fetva verenden korktuğunu, zira onun verdiği fetvanın kıyamete kadar devam edeceğini söyler. İslam'a, İslam adına konuşanlar da zarar verebilir.

İslam adına konuşacak olanlar Necip Fazıl bu dünyada var iken daha dikkatli idiler. Sanatçı kişiliğine de düşünce dünyasına da sağlığında açıkça karşı koyan, düşüncelerini geçersiz kılan, çürüten bir kişi çıkmadı. Kişisel yaşantısına eleştiriler getirildi.

İslami duyarlık sahibi insanların 70'li yıllarda söyleyip yaptıklarıyla bugün söyleyip yaptıkları arasından bir ilişki kurma olanağı yok. Düşünceleri nedeniyle dokuz kez hapse giren, çeşmesinden, bugün eli kalem tutan çok insanın, gencin su içtiği Necip Fazıl'ın, 'Doğru Yolun Sapık Kolları' hakkında söylediği sözler hakkında bugün de tekrar düşünmek gerekiyor. Zaman zaman eleştirdiği, kırdığı insanlar bile O'nun sanatına, yaptığı hizmete dil uzatamadılar. Bunun ötesi de Allah'a aittir. Geride kalanlara, O'nu rahmetle anmak ve yaşamından, düşünce dünyasından ders çıkarmak, kişisel yanlışları varsa bu yanlışları tekrarlamamanın çabasını göstermek düşer.

1-SÜHREVERDİ, Avârif-ül Me'arif

2-İSMAİL ÇETİN ile konuşma (Konuşan Akif İnan), Maveria Dergisi Tasavvuf Özel Sayısı

3-N. FAZIL KISAKÜREK Tanrı Kulundan Dinlediklerim I.

4- N. FAZIL KISAKÜREK, a.g.y. s.8.

5- N. FAZIL KISAKÜREK, a.g.y. s.8.

6-A. İNAN, Maveria Dergisi, Necip Fazıl Özel Sayısı

- 7- N. FAZIL KISAKÜREK Tanrı Kulundan Dinlediklerim I.
- 8- N. FAZIL KISAKÜREK, a.g.y. s.9.
- 9- N. FAZIL KISAKÜREK, a.g.y. s.15.
- 10- N. FAZIL KISAKÜREK, a.g.y. s.23-24.
- 11- N. FAZIL KISAKÜREK, Bati Tefekkürü ve İslam, Büyük Doğu Yay. İstanbul, 1982, s.78
- 12- N. FAZIL KISAKÜREK, a.g.y. s.25-27.
- 13-M. ALİ SÂBUNÎ, Safvetüt-Tefasir, En'am Suresi, Ayet: 71
- 14- N. FAZIL KISAKÜREK, Bati Tefekkürü ve İslam s.10.
- 15- N. FAZIL KISAKÜREK, Bati Tefekkürü ve İslam s.45
- 16-Fikir ve Sanatta Hareket Dergisi sayı: 115, 'Mahkeme' adlı yazı
- 17- N. FAZIL KISAKÜREK Tanrı Kulundan Dinlediklerim I. s.61
- 18- N. FAZIL KISAKÜREK Türkiye'nin Manzarası, Büyük Doğu Yay. İstanbul, 1973 s.112
- 19- N. FAZIL KISAKÜREK, Bati Tefekkürü ve İslam, Büyük Doğu Yay. İstanbul, 1982 s.11
- 20- N. FAZIL KISAKÜREK Türkiye'nin Manzarası s.112
- 21- N. FAZIL KISAKÜREK a.g.y s.31
- 22- N. FAZIL KISAKÜREK a.g.y s.53
- 23- N. FAZIL KISAKÜREK Doğu Yolun Sapık Kolları (Arınma Çağında İslam) Büyük Doğu yay. İstanbul, 1978 s.10-13
- 24- N. FAZIL KISAKÜREK a.g.y s.13
- 25- N. FAZIL KISAKÜREK a.g.y s.20-24
- 26- N. FAZIL KISAKÜREK a.g.y s.40
- 27- N. FAZIL KISAKÜREK a.g.y s.82-87
- 28-R. ÖZDENÖREN, 'N.F.Kısakürek-Kişiliği Üzerine Notlar', Mavera Dergisi, Necip Fazıl Özel Sayısı sayı: 80-81-82
- 29- M. ALİ SÂBUNÎ, Safvetüt-Tefasir, Araf Suresi, Ayet: 179
- 30- M. ALİ SÂBUNÎ, Safvetüt-Tefasir, Hac Suresi, Ayet: 46

(Hece Dergisi Özel Sayısı 'Düşünce, Tarih ve Bir Coğrafya Tasarımı Olarak Büyük Doğu ve Necip Fazıl Kısakürek')

Tarih Hükümü : Nasıl Bozulduk/Fahri BESNEK / İdeolocya Sınıfı

V – TARİH HÜKMÜ: NASIL BOZULDUK

Herhangi bir iddia sahibi olmaksızın ve üstadın İdeolocya Örgüsü eserini daha kolay kavrama gayesi ile hazırladığımız bu çalışmada “ortaya koyduğumuz her türlü kayda değer noktalar üstada aitken, manasını yansıtamadığımız veya yanlış aksettirdiğimiz noktaların hepsi ise kendi nefsimize aittir” anlayışını şiar edindik. Hazırladığımız çalışmamızda üstadın eserine tamamen sadık kaldık. Kitabın orjinalinde aktarılan anlamları biz de sade bir dille ama yine üstadın üslubunu da andırarak tarzda ifade ettik. Ve kitapta çok açık manalara sahip olan veya püf noktayı gösteren bazı cümlelerini aynen aktardık. Genel olarak anlam bütünlüğü sağlamaya ve eserin vermek istediği manayı biz de aynen vermeye çalıştık... Büyük Doğu'nun namütenahi zenginliğine sahip gönüllerine selam olsun...

- 1) Fasledici Tarih Çizgisi
- 2) İslam Nasıl Bozuldu
 - a-) Kanuni Devrinde
 - b-) Kanuniden Sonra
- 3) Tanzimat Devrinde
- 4) Meşrutiyet Devrinde
- 5) Son Devirde
- 6) Ahlak Yaralarımızdan Misaller

- 1) Fasledici Tarih Çizgisi

* Türklük, milatla başlayan ve 6 asır boyunca devam eden devrede kasırga gibi, şimşek gibi iken henüz kendisini bağlayıcı ruh kalıbını bulamamış vaziyettedir.

* 7. ve 8. asırda parça parça en asil teslim edasıyla

kendisini İslam'a bağladı.

* 9. ve 12. asırlar boyunca Türklük, bağlı olduğu yüce anlayış ikliminde yine parça parça en parlak medeniyetleri örmeğe başladı.

* Gerçek medeniyet hamlemiz ise Osmanlı'nın kuruluşuydur. 13. asır ...

* 14. asır bazı çözümlürlere rağmen nizam, aşk ve taarruz devremiz. Muhasebemiz Batıya doğrudur.

* 15. asır aynı nizam aşk ve taarruzla birlikte, yeni bir çağ açacak kadar kuvvette.

* 16. asır tarihin en büyük devleti halinde gurur ve hissizlik bir arada, aşk ve vecdimiz donmaya başlamış. Batıya dikkat etmez bir vaziyetteyiz.

* 17. y.y.'da donan ruhumuz meydanı kaba yobaza terk etti. Maddi ve manevi en şanlı taarruz hamlemiz, birden bire en hazin müdafaa çabasına döndü.

* 18. asırda maddeyi sistemleştiren ve akli her cephesiyle kullanan Batı karşısında, ham softa ve kaba yobazların elinde esir ve ümitsiz haldeyiz. En acıklı hezimetlere göğüs germekle meşgulüz! Fakat imparatorluk o kadar cüsselidir ki, can çekişirken bile dünyayı titretmektedir.

* 19. asır da aynı yobaz tipi yerini takma beyinli Avrupa taklitçilerine bırakmak üzere dir. Batının bir türlü deviremediği muazzam ağacı içten kurutma yolu bulunmuştur. Böylece tam ruhi ve yarı maddi müstemlekeleşme çığrımız açılır.

* 20. asırda cinnet geçiren birbirinin boğazına sarılan Batı dünyasının bu cinnetine rağmen tasfiye çanlarımız çalınır. Garp buhranlarının te z adları sayesinde İstiklal davamızı maddeden kazanırız, fakat manen ezdiririz. 2. Dünya Harbi sonrasında ise ölüm köprüsüne getirilir, orada bırakılırız.

* Biri tarihin bittiği ve bir başkasının başlamak üzere bulunduğu fasledici çizgi üzerindeyiz. Yalnız bu çizgiyi görmek, tedbirlerini de bulmaktır.

* Bu çizgide icrayı hükümet, ya hep ya hiçe varır. Gaye "Hep"e...

2) İslam Nasıl Bozuldu

a-) Kanuni Devrinde

* En ileri dünya görüşü nazarında, İslam'ın nasıl bozulduğunu anlamak, onu bir daha kaybetmemektir.

* İslam, ilk kez Kanuni Sultan Süleyman çağında bozulmuş fakat devrin şevketi bu manevi zaafı örtmüştür. Kimse de bu mevzuyu bilmez ve görmez. Zira gerçek tarihçimiz daha çıkmamıştır.

* Kanuni çağında en korkunç tesirler Fars ve Bizans ruhundan gelenlerdir. Tıpkı Farsın korkunç tesirine kapılan Büyük İskender gibi. Kendisi büyük bir komutanken mabud olarak görünmek istemiş. Ve kurban olmuştur.

* İnsanı mabudlaştırıp diğerlerini ona mahkumlaştıran Fars ve Bizans, ki Fars en zehirlisidir, İslam'ın, insanları eş gören ve hepsini kendi hükümlerine bağlı kılan anlayışının yerine geçmeye başlamış. Bu tesirde en baş örnek, şeyhülislam, öncesinde şura benzeri bir heyetle seçilirken Kanuni çağında bir memur gibi padişahın iradesine geçmiştir. Artık şeyhülislamlar hatır, gönül ve korku fetvalarına başlamıştır.

* Bu zehirli tesir, her ne kadar din ve devlet adamları ulvi olsa da, İslam'ın ilk kez aldığı ve ilerde genişleyeceği büyük yaradır.

* Garbın Rönesans yani, maddeye tahakküm etmeye başladığı devirde bizdeki bu yara derin ruh ve istiklale rağmen, bizi hakikatsiz ölçü ezberciliğine tutundurmuştur.

* Kanuni ile başlayan Yahudi istilası da cabası...

b-) Kanuniden Sonra

* Kanuniden sonra başlayıp Tanzimat'a kadar devam eden devre, İslami bir irade içinde İslam'ı anlayamamak, kavrayamamak, tatbik edememek, insan ve cemiyet tecrübelerini İslami mihrakta toplayamamak, kısacası İslamiyet'i yeni zaman ve mekana hakim kılamamak; kuru ezbercilikle hayatı yeni oluşlar karşısında hareketsiz bırakmak şeklindedir.

* Tam bu devrede Garp dünyası da Rönesans'ın ilk meyvalarını toplamaya başlamıştır. Bu durumda İslam dünyasına ve tefekkür alemine düşen borç, her şeyin İslam'a bağlı olduğunu

göstermekken, küfür alemine sırt çevrilmiş, durum önemsenmemiş ve böylece İslam'ın hakkı verilmemiştir. Nihayet hakikatte dine zıt olarak din adına düşülen bu gurur ve nefsanî halet, meydana şeriat maskesi altında şeriata ihanet edici ham ve kaba softa tipini çıkarmış ve asırlarca İslam ruhunu zulmet ve cendere içinde tutmuştur.

* İnsanlığa fayda sağlayan her buluş -eğer şeriate aykırı değilse- bizzat İslam'a karşı bir teyid ve hizmettir. Bu inceliğe rağmen otomobile şeytan arabası, matbaaya küfür aleti, Nizam-ı Cedit'in kaputuna küfür libası ve daha bilmem nelere bilmem ne hükmü veren ham ve kaba softayı, din ve hakikat katili kabul etmek lazım... Bu ihanet simsarları din mümessili bilinmiş ve cemiyetin mayasındaki sadakati sadakatsizliğe alet etmişlerdir.

* O devrede padişahlar, askerler, devlet erkanı, medrese kaçkınları, hep şeriat icrası adı altında şeriate zıt hareket etmiş, şeriati nefslerince uygulamışlar ve kimse de buna dur, din adına yaptığın bu şeyler dine zıt şeylerdir diyememiştir.

* Neticede Türk cemiyeti sırf dünya çapında mütefekkir yetiştirememek ve İslam'ı asliyetiyle anlayamamak ve tatbik edememek yüzünden bu hallere gelmiş; İslamlığı, şahısların temsil kadrosunda, en nazik yerlerinden bozmuş ve yaralamıştır.

3) Tanzimat Devrinde

* İslam'ın bozuluşu ve müslümanların umumi bozgunu bu devirde en vahametli safhasına girmiştir.

* İslam'ın bütün çarelerden uzaklaştırılarak, itibardan düşürülerek bozulduğu ilk ve katil devir bu devirdir.

* İslam, Tanzimat'ta güya hissiyle dinine bağlı görüldüğü halde, fikriyle rakip dünyaya teslim bayrağını çekmiş, onları her şeyiyle tasdik etmiş, buna rağmen dünya görüşünü koruyabileceği zannına kapılmış ve toptan kaybetmiştir. Ve yine böylece, evvelki ham ve kaba softalık, aynı çapta, fakat kendi kendisine zıt istikamette bir başka hamlık ve kabalık doğuracak yemişini verdi ve İslamiyet cemiyet ruhundan tamamen

kaybolmaya başladı.

*Bu devrede de mütefekkersiz ve bu gidişi durduracak bir uyarıcı bulunmamakta.

* Tanzimat'ın olmaması değil, aksine İslamlık emrinde ve çok daha geniş ve köklü bir hareket şeklinde olması lazımdı.

* Halbuki, Tanzimat, kekeme bir eda ile, İslam'ı mahkum ve Garp dünyasını hakim tanıdığını söylemeden söyleyen, kısır ve korkak bir hareket şeklinde oldu.

* Gülhane fermanı, İslam'ı zahirde medh, fakat batında zemmedici, köksüz ve yönsüz, bir dalalet vesikasıdır.

* İslam'ı, kendi içinden, layık ve amir olduğu terakki servetlerine kavuşturmak için rakip dünyanın teftişsiz ve murakabesiz kopyacılığına sevkeden 2 numaralı sahte münevverler bozdu ve bu katil çığır, ilk defa Tanzimat'la temel attı.

4)Meşrutiyet Devrinde

* İslam'ın Tanzimat devrindeki şuursuz bozuluşu Meşrutiyette meyvalarını vermeye başladı. Artık giderek artan şuurla bozulma başladı ve devam etti.

* Meşrutiyet, ruhuna gem takılmış fikirsiz Makedonyalı kabadayılardan elinde yol bulan Yahudilik, Masonluk ve dönmeliğin eseridir. Bu üç ayaklı sehpanın ipinde sallandırmak istediği ise İslamiyet!

* Müslümanlığı, Milliyetçiliği ve Türklüğü bu ellerden koruyan II. Abdulhamid yine bu güçlerin kurbanı olmuştur.

* Meşrutiyet, İslam ve Türk'e dair her şeyi bozmak ve infilak ettirmek gayesindeki gizli ve yabancı bir kurmay heyetin ahmak kuklalara oynattığı bir oyundan başka bir şey değildir!

* Oyun oynanmış ve muvaffakiyet tam olarak ele geçmiştir. Türklük ve Anadoluluktan nefretin marifet sayıldığı bu ilk devir Meşrutiyettir.

* Her türlü bozukluk misli çapta o devirde gelir.

* Meşrutiyet, yapanlarca belki de şuursuz, fakat yaptırımlarla tam şuurlu olarak İslam'ı hedef alan bir harekettir!

5) Son Devirde

* Son devirde İslam'ın nasıl bozulduğu her şeyiyle ortadadır. Ayan olan beyan istemez.

* Mustafa Reşit Paşa'dan çıkan çizgi, bu son asırda İslam'ın bozuluşunda nihai bir devre değil, bir gaye ve netice teşkil etti. Ve bu çığırın seri malı politikacıları ve sözde münevverleri nazarında müslüman=cahil+ahmak+geri+yobaz+kaba sayıldı.

* Artık İslam'ın bozuluşu her şubesiyle tamamlanmış, giden şey İslam olmuş, gelen şeyse hiç!

* Böylece İslam ruhunun hafif baygınlık geçirmesiyle başımıza nelerin geleceği yine bu devrede görüldü.

6) Ahlak Yaralarımızdan Misaller

* Dalkavukluk, beraberinde gelen ihlas yokluğu... Liyakat ölçüsünün iflası ve iltimas... Hırsızlık, hırsızlığın en korkunç şubesi olan rüşvet... Fuhuş... İçki(Vecd ve heyecanımızı zehirde arayacak nispette ruhumuz boş bırakılmış)... Cinayet... Kumar... Hile, yalan, riya, nefret, inkar, şüphe, istihza, kargaşalık...
* İnsanoğlu, bizde ve bu son devirde alçalmaya bırakıldığı kadar, hiçbir zaman ve mekanda bırakılmadı.

İdeolocya Sınıfı / Fahri BESNEK

Takvimdeki Deniz (Şiir İncelemesi)/Rabia OCAK / Üstad Sınıfı

TAKVİMDEKİ DENİZ

Ölüm ve Üstad... Ölümün Üstad'ın şiirindeki yeri o kadar büyüktür ki, Çile başyapıtının bir bölümü ölüme ayrılmıştır.

Tabi bu, ölümün sadece bu bölümdeki şiirlerle sınırlı kaldığı anlamına gelmiyor, çünkü Üstad neredeyse her şiirinde umut ve ölümü ustalıkla bir arada barındırmayı bilmiştir. Belki de Çile'yi okuyan insanlar üzerinde küçük bir anket çalışması yapılırsa ve aklınızda en çok kalan şeyi tek kelimeyle ifade eder misiniz diye sorulsa, verilecek cevaplarda en fazla ölüm mefhumu yer alır. Üstad ve ölüm mefhumu öyle bütünleşmiştir ki, Üstad'ın ölüme bakışı bir çok makaleye hatta kitaba konu olmuştur. (Necip Nazıl şiirinde ölüm senfonisi-Ekrem SAĞIROĞLU) Üstad'ın iç dünyasının yansıması olan şiirleri okunduğu zaman, birçok şiirin ortak özelliğinin ölüme duyulan özlem ve mutlak huzur için terk-i dünyanın şart olduğu görülür.

“An oluyor bir garip duyguya varıyorum,
Ben bu sefil dünyada acep ne arıyorum?..”
diyen Üstad bu garip duygudan kurtulmasının panzehirini de şöyle dile getirmektedir:

“Ölüm ölene bayram, bayrama sevinmek var
Oh ne güzel, bayramda tahta ata binmek var”

Üstad'ın ölüm konusundaki görüşleri ciltler dolduracak kadar inceleme ve araştırmalarla ele alınabilecek değerdedir. Ama Üstad Takvimdeki deniz şiirinde ölüme ilgili düşüncelerini öyle güzel özetlemiş ki, aslında hiçbir açıklamaya yer bırakmamış. Bize düşen O'nun öz olarak verdiğini naçizane birkaç kelimeyle sunmaya çalışmak oluyor:

TAKVİMDEKİ DENİZ

Üstad bu şiirde ölümü deniz kisvesine büründürerek karşımıza çıkartıyor. Ölüme duyulan hasretin büyüklüğü denizin derinliğiyle vücut buluyor:

Hasreti denizlerin,
Denizler kadar derin
Ve o kadar bucaksız...

Kendisini içine çekecek olan deniz, ömrün günlerinin tükenmesiyle gün ışığına çıkan ölüm gibi yaprakları tükenmiş, kullanılmış bir takvimde tüm haşmetiyle çalkalanıyorken çıkar karşısına:

Ta karşımda, yapraksız,
Kullanılmış bir takvim...
Üzerinde bir resim:
Azgın, sonsuz bir deniz;
Kaygısız, düşüncesiz,
Çalkanıyor boşlukta.

Kendisinin ölüm karşısındaki acizliğini belirtmek istercesine, kendisini, gördüğü gemiyi denizin içinde bir nokta olarak tasavvur ediyor:

Resimdeyse bir nokta:
Yana yatmış bir gemi...
Kaybettiği âlemi
Arıyor deryalarda.

Birden resmin içinde buluyor kendisini. Ve kendisini kaybetmesine yol açıyor bu yolculuk:

Bu resim rüyalarda
Gibi aklımı çeldi;
Bana sahici geldi.
Geçtim kendi kendimden,

O kadar kendisini resmin içinde hisseder ki, artık denizin ıslaklığını yüzünde, yosunlarını ise ciğerinde hissetmektedir:

Yüzüme, o resimden,
Köpükler vurdu sandım;
Duymuş gibi tıkandım,
Ciğerimde bir yosun.

Artık önüne hiçbir engelin çıkamayacağına ve hasretini çektiği denize varacağına bütün benliğiyle inanmaktadır. Ve eğer

varamazsa bu hasretin onu yakacağını belirtirken denize kavuşmanın bir yok oluş değil, asıl kavuşamamanın onun için bir yok oluş olacağını dile getirmektedir:

Artık beni kim tutsun?
Denizler oldu tasam.
Yakar, onu bulmazsam,
Beni bu hasret, dedim,
Varırım, elbet, dedim,
Bir ömür geze geze,
Takvimdeki denize.

Birden o kadar hasretini çektiği vuslatla karşılaşınca hayretler içinde kalır. Hem bekler, hem de yüz yüze gelince şaşkınlığa düşer. Birden odasının içine denize yolculuğun habercisi olarak meltem dolmuştur. Artık yolculuğun başlayacağının hem eşyalar hem de kendisi farkındadır. Yolculuğun başlayacağının farkına varan eşyalar birden odada kıyamet koparırlar:

Ne var, bana ne oldu,
Odama nasıl doldu,
Birdenbire bu meltem?
Ve dalgalandı perdem,
Havalandı kâğıtlar.
Odamda kıyamet var!

Vuslat habercisi olan meltem birden kanı donduracak bir etki oluşturur. Evet, bekleniyordur ama hesap edilmeyen bir şeyler vardır sanki. Her ne olursa olsun artık başlamıştır yolculuk:

Ah yolculuk, yolculuk!
Ne kadar baygın, soluk,
O gün bizde betbeniz;
Ve ne titrek kalbimiz
Ve eşyamız ne küskün!

İşte şimdi yolculuğun en azılı engelleyicileriyle karşı karşıyadır:

Yola çıktığımız gün,
Bir sıraya dizilmiş,
Gözyaşlarını silmiş,
Bakarlarsinsi sinsisi.

Denize hicretin bir ayrılık, bir kopuş, bir terk ediş olduğunu gösteren sahne yaşanmaya başlamıştır. Birden her şey değişir:

Niçin o ânda hepsi,
Bir kuş gibi hafifler,
Arkadan geleyim der?
Niçin o güne kadar,
Dilsiz duran ne kadar
Eşya varsa dirilir,
Yolumuza serpilir?
Ufak böcekler gibi,
Gezer onların kalbi,
Üstünde döşemenin.

Şimdi kendisini bir karmaşıklığın ortasında bulur. Ama vuslat zamanı gelmiştir ve titrek kalp son oyunlara aldırmadan bu mahşerin içinden sıyrılır:

Bir gizli didişmenin
Saati çalar o ân;
Birden bakar ki, insan,
Her şey karmakarışık.
Ayırmak olmaz artık
Bir kalbi bir taraktan;
Ve kalb, ağlayarak,
Çekilir geri geri,
Terkeder bu mahşeri.

Ve şiirin en son kısmında tasavvur edilen sahnede, Üstad tarafından yaşananlar, bu mahşeri terk ederken Üstad'ın neleri arkasında bıraktığı ve bayram olarak gördüğü denize hicretin gönlü hafifliyor olsa bile dönüp arkaya bakmaktan kendisini alamadığı, Şair-i azam sıfatının nereden geldiği bir

kez daha gözler önüne serilircesine dile getiriliyor:

Bu mahşerin içinden
0 gün ben de geçtim, ben;
Nem varsa, evim, anam,
Çocukluğum hatıram
Ve ne sevdalar serde,
Bıraktım gerilerde,
Kaçar gibi yangından.
Rüzgârların ardından,
Baktım da süzgün süzgün,
Kurşun yükünü gönlün,
Tüy gibi hafiflettim,
Denize hicret ettim...

Ve en son olarak ölüm teması ve Üstad deyince naçizane aklıma gelen mısrayı yazmazsam olmaz galiba. Ölümün bir yok oluş değil, tam aksine mutlu bir yeniden var oluş olduğunu daha güzel anlatan başka bir mısra olduğunu zannetmiyor ve bana müsaade diyorum...

Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber
Hiç güzel olmasaydı ölür müydü Peygamber?...

Sevgi ve saygılarımla...

Üstad Sınıfı / Rabia OCAK